

**Załącznik
do Uchwały Nr XVII/236/2021
Rady Miejskiej w Szczepleszynie
z dnia 24 lutego 2021 roku**

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szczepleszyn

2021-2025

Spis treści

WPROWADZENIE	3
I. Podstawy merytoryczne i prawne Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	5
II. Wartości i zasady horyzontalne	13
III. Charakterystyka społeczno- demograficzna	17
1. Położenie i walory naturalne	17
2. Wymiar społeczno-gospodarczy	22
IV. Infrastruktura społeczna Gminy Szczebrzeszyn	24
4.1. Charakterystyka działalności Ośrodka Pomocy Społecznej.....	27
4.2. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA)....	33
4.3 Policja	36
4.6 Infrastruktura sportowa i kultury	39
4.7. Organizacje społeczne	40
V. Diagnoza problemów społecznych gminy Szczebrzeszyn	41
VI. Charakterystyka wybranych problemów społecznych na terenie gminy Szczebrzeszyn.....	46
6.1 Bezrobocie	46
6.2. Przemoc w rodzinie	49
6.3. Alkoholizm	52
VII. Analiza SWOT	53
VIII. Misja Strategii i wizja	59
VIII. Cele strategiczne i kierunki działań	62
IX. Zarządzanie realizacją strategii	75
X. Monitoring strategii.....	76
XI. Ramy finansowe strategii	82

WPROWADZENIE

Polityka społeczna oznacza racjonalną działalność państwa i innych podmiotów zmierzającą do kształtowania ogólnych warunków pracy i bytu ludności, pożądaných struktur społecznych i stosunków społeczno-kulturowych, służących efektywnemu i sprawiedliwemu zaspokojeniu potrzeb społeczeństwa. Na poziomie lokalnym jednym z podstawowych narzędzi służących jej realizacji jest strategia rozwiązywania problemów społecznych.

W polityce społecznej strategia spełnia kilka funkcji. Po pierwsze jest narzędziem wyznaczającym kierunki rozwoju lub interwencji w ramach funkcjonującego systemu wsparcia dla grup społecznych wymagających pomocy ze względu na występujące tam deficyty i ograniczenia. Po drugie jest koncepcją działania określoną w czasie, która zawiera w sobie cele główne i szczegółowe oraz wskazane sposoby osiągnięcia celów. Wskazuje również zasoby instytucjonalne niezbędne do zrealizowania tych celów, zgodnie z posiadanymi przez te instytucje kompetencjami.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych to dokument przedstawiający koncepcję działań zmierzających do racjonalizacji lokalnej polityki społecznej, szczególnie w aspekcie rozpoznawania zagrożeń społecznych, ich profilaktyki i minimalizowania negatywnych skutków występujących problemów społecznych. Strategia stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych w obliczu zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania lokalnej społeczności.

Niniejsza strategia została opracowana w Ośrodku Pomocy Społecznej w Szczepieszynie. Powstała w procesie partycypacyjnym z uwzględnieniem interesów różnych grup społecznych. Ma umocowanie w różnych dokumentach strategicznych z zakresu polityki społecznej przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym, stąd stosownie do potrzeb mieszkańców, przenosi priorytetowe cele i kierunki działań na poziom lokalny.

Strategia składa się z jedenastu części. W pierwszej z nich zostały przedstawione podstawy prawne tworzenia dokumentu oraz jego uwarunkowania strategiczne i programowe. Druga część traktuje o zasadach horyzontalnych, które wyznaczają akceptowany sposób myślenia oraz wartościują metody działania służące osiągnięciu założeń strategii oraz określają ramy, w których realizowana jest gminna polityka społeczna. Trzecia część strategii poświęcona jest charakterystyce społeczno-demograficznej gminy Szczepieszyn. W czwartej części opisana została infrastruktura społeczna gminy, w tym działalność instytucji mających bezpośredni udział w rozwiązywaniu problemów społecznych. W piątej części przedstawiono ogólnie diagnozę

problemów społecznych występujących na terenie gminy Szczebrzeszyn.

W szóstej części scharakteryzowano poszczególne problemy społeczne, które występują na terenie miasta i gminy Szczebrzeszyn. W siódmej części strategii przedstawiono analizę SWOT, a w niej mocne i słabe strony lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szanse i zagrożenia, jakie przed nim stoją. W ósmej części strategii przedstawiono wizję rozwoju społecznego, który zakłada zmiany na lepsze w każdej dziedzinie życia mieszkańców gminy Szczebrzeszyn. Dziewiąta część strategii przedstawia sposób zarządzania realizacją strategii, w tym podmioty odpowiedzialne za jej wdrażanie. Dziesiątą część strategii przedstawia założenia i sposób realizacji strategii, założenia planu strategicznego i ich faktyczne wykonanie. Rozdział jedenasty zamyka sporządzony dokument strategiczny określając ramy finansowe, prognozę wydatków finansowych w zakresie polityki społecznej w poszczególnych latach, w których strategia będzie realizowana.

Bazę do opracowania niniejszego dokumentu stanowiła poprzednia wersja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych z 2016 roku. Dokument ten i stopień jego realizacji stanowił punkt wyjścia do dalszych prac analitycznych. Ponadto przedmiotowa strategia bazuje na innych dokumentach planistycznych, które z mocy prawa zostały opracowane przez gminę Szczebrzeszyn. Ważnym źródłem informacji były również dane statystyczne, uzyskane głównie z opracowań posiadanych przez gminę oraz z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

I. Podstawy merytoryczne i prawne Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Planowanie strategiczne w dziedzinie gminnej polityki społecznej stanowi relatywnie długi i skomplikowany proces dostosowywania działań władz samorządowych do obecnych oraz przyszłych potrzeb społecznych (w określonej perspektywie czasowej), z uwzględnieniem posiadanych zasobów oraz szans i zagrożeń pochodzących z otoczenia. Planując strategię rozwiązywania problemów społecznych, należy brać pod uwagę różnorodne uwarunkowania zewnętrzne, które mogą mieć pozytywny lub negatywny wpływ na realizację jej założeń. Kluczowe znaczenie mają regulacje prawne oraz dokumenty strategiczne i programowe przyjmowane na szczeblu międzynarodowym (przede wszystkim UE), krajowym i regionalnym. Definiują one ramy formalno-prawne dla działania władz samorządowych, a jednocześnie wskazują priorytetowe obszary interwencji publicznej. Szczególnie ważne są te dokumenty, które podejmują temat

wykluczenia społecznego jako jedno z głównych wyzwań dla współczesnej polityki społecznej.

Podstawą ustroju Polski jest ustawa zasadnicza, czyli Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. W preambule Konstytucji zostały określone fundamentalne wartości, które decydują o harmonijnym funkcjonowaniu bytu państwowego: poszanowanie wolności i sprawiedliwości, współdziałanie władz, dialog społeczny oraz zasada pomocniczości (subsydiarności) umacniająca uprawnienia obywateli i ich wspólnot. Ponadto, rozdział pierwszy Konstytucji RP wprowadza szereg zasad ustrojowych, wśród których należy wskazać w szczególności „demokratyczne państwo prawne, urzeczywistniające zasady sprawiedliwości społecznej” (art. 2 i 7 Konstytucji). Oznacza to, że:

- 1) władzę sprawuje naród poddający swoje organy przedstawicielskie cyklicznej legitymizacji w wolnych i powszechnych wyborach;
- 2) organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa;
- 3) ochrona słabszych ekonomicznie jednostek i grup ludności wyraża się w istnieniu odpowiednich zabezpieczeń społecznych i usług socjalnych świadczonych przez państwo i różne wspólnoty samorządowe.

Urzeczywistnianie zasady „sprawiedliwości społecznej” odbywa się w praktyce w oparciu o akty normatywne niższego rzędu, zwłaszcza ustawę z dnia 12 marca 2004 r o pomocy społecznej. Stanowi ona główną przesłankę i zarazem bezpośrednią podstawę prawną opracowywania strategii rozwiązywania problemów społecznych przez gminę. W myśl art. 2 ust. 1 przywołanej ustawy, „Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom

i rodzinom przewycięzanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości”.

Tak rozumianą działalność organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Ustawa podkreśla, iż pomoc społeczna powinna wspierać osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb, aby mogły żyć w warunkach odpowiadających godności człowieka. Ale zarazem wymaga od klientów współdziałania w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej.

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szczebrzeszyn na lata 2021-2025 wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r.

o pomocy społecznej, który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Do aktów prawnych regulujących treść strategii oraz wpływających na jej realizację należą również m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych,
- ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,

- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
- ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – prawo oświatowe.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szczepieszyn na lata 2021-2025 pozostaje w zgodności z dokumentami strategicznymi i programowymi, które opracowano na szczeblu globalnym, europejskim, krajowym i samorządowym. Należą do nich:

- Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030,
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju,
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Założenia do Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027,
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2021-2030,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Zamojskim – w opracowaniu,
- Strategia Rozwoju Gminy Szczepieszyn na lata 2016-2022

Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 jest przyjętym przez Organizację Narodów Zjednoczonych programem działań, definiującym model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych.

Dokument obejmuje 17 celów zrównoważonego rozwoju oraz powiązanych z nimi 169 zadaniami. Cele te są następujące: 1. Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie, 2. Wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe i lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo, 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt, 4. Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie, 5. Osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt, 6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi, 7. Zapewnić wszystkim dostęp do stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie, 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi, 9. Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność, 10. Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami, 11. Uczynić miasta

i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu, 12. Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji, 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom, 14. Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony, 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej, 16. Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu, 17. Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Polska perspektywa działań na rzecz Agendy 2030 została sformułowana w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, która stanowi instrument elastycznego zarządzania głównymi procesami rozwojowymi kraju, wskazując cele i niezbędne działania, instrumenty realizacyjne i kluczowe projekty zapewniające jej wdrożenie. Dokument ustala także system koordynacji, wyznaczając role poszczególnym podmiotom publicznym oraz sposoby współpracy ze światem biznesu, nauki i społeczeństwem.

Strategia przedstawia nowy model rozwoju, tj. rozwój odpowiedzialny, czyli taki, który budując siłę konkurencyjną z wykorzystaniem nowych czynników wzrostu, zapewnia udział i korzyści wszystkim grupom społecznym zamieszkującym różne miejsca naszego kraju. Jednocześnie w nowym modelu potrzeby obecnego pokolenia będą realizowane bez umniejszania szans przyszłych pokoleń.

Głównym celem wszystkich działań i przedsięwzięć przewidzianych w dokumencie jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Oczekiwanym efektem realizacji strategii będzie zwiększenie zamożności Polaków oraz zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności jest dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, obejmującym okres co najmniej 15 lat.

Celem głównym dokumentu **Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności** jest poprawa jakości życia Polaków. Osiągnięcie tego celu uzależniono

od podjęcia działań w trzech obszarach strategicznych: konkurencyjności i innowacyjności (modernizacji), równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji) oraz efektywności i sprawności państwa. W każdym z tych obszarów strategicznych zostały określone strategiczne cele rozwojowe, które uzupełniono sprecyzowanymi kierunkami interwencji.

Do celów rozwojowych zaliczono następujące cele: 1. Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji, 2. Zmniejszenie długu publicznego i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym, 3. Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki, 4. Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki, 5. Stworzenie Polski Cyfrowej, 6. Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”, 7. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska, 8. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, 9. Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego, 10. Stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej, 11. Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 roku, w którym odzwierciedlenie znajdują określone w filarze „rozwój społecznie i terytorialnie zrównoważony” postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

Strategia jest punktem odniesienia dla Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027, będąc zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej, zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalnie. Kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów, głównie miejskich i wiejskich. W strategii przewidziano skuteczniejszą identyfikację potrzeb rozwojowych wszystkich obszarów kraju, a także efektywniejsze rozpoznanie zasobów jakimi dysponują, wskazanie wyzwań i barier rozwojowych. Takie podejście ma się przełożyć na lepsze dopasowanie narzędzi interwencji (np. programów) do możliwości i potencjałów rozwojowych poszczególnych obszarów kraju.

Jednym z celów dokumentu jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo; wskazano w nim obszary strategicznej interwencji,

które otrzymają szczególne wsparcie (tj. obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Śląsk i tereny Polski wschodniej).

Strategia wspiera konkurencyjność regionów i zakłada kontynuację działań zmierzających do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego oraz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności. Istotny nacisk położono w niej również na rozwijanie kompetencji administracji publicznej w zakresie prowadzenia skutecznej polityki rozwoju, w szczególności na terenach o niskim potencjale rozwojowym, a zwłaszcza wspierania powiązań pomiędzy lokalnym i regionalnym sektorem publicznym a światem biznesu i nauki. W tym kontekście zakładając zwiększenie roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych jako podmiotów decydujących o polityce rozwoju w skali lokalnej, stworzono w dokumencie warunki do większego angażowania się samorządów gminnych i powiatowych w realizację wspólnych projektów i we współpracę ponad granicami administracyjnymi.

Założenia do Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027 są elementem prac nad Umową Partnerstwa oraz krajowych i regionalnych programów operacyjnych dla interwencji finansowanych przez Europejskie Fundusze Inwestycyjne i Strukturalne w latach 2021-2027. Dokument zawiera m.in. wyzwania i cele rozwojowe kraju, w tym diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej Polski, cele rozwojowe kraju w perspektywie do roku 2030, opis podejścia terytorialnego oraz matrycę potrzeb na lata 2021-2027 oraz uzasadnienie wyboru realizacji 5 celów Polityki Spójności na lata 2021-2027: 1. Bardziej inteligentna Europa, 2. Bardziej przyjazna dla środowiska niskomisyjna Europa, 3. Lepiej połączona Europa, 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, 5. Europa bliżej obywateli. Dokument obejmuje również opis warunków podstawowych, których spełnienie determinuje możliwość uruchomienia środków w poszczególnych celach polityki w kolejnej perspektywie, opis mechanizmów koordynacji i komplementarności polityki spójności z innymi politykami Unii Europejskiej, tj. Wspólną Polityką Rolną i Wspólną Polityką Rybołówstwa oraz instrumentami finansowanymi z Unii Europejskiej, tj. programami zarządzanymi centralnie przez Komisję Europejską, zarys finansowania programów operacyjnych w ramach Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027, katalog programów operacyjnych w Polsce w latach 2021-2027 oraz opis systemu instytucjonalnego służącego realizacji Umowy Partnerstwa.

W latach 2021-2027 w ramach Polityki Spójności możliwe będzie finansowanie przedsięwzięć ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności. Proponowane programy operacyjne obejmują: program operacyjny w zakresie infrastruktury transportu, energetyki i środowiska, zdrowia, kultury,

nauki i edukacji oraz spraw społecznych, program(-y) operacyjny(-ne) w zakresie badań, rozwoju oraz innowacyjności oraz rozwoju cyfrowego, program operacyjny w zakresie rozwoju kapitału ludzkiego, program operacyjny w zakresie województw wschodniej Polski, program operacyjny w zakresie wspierania regionów z deficytem/obszarów słabszych gospodarczo, program operacyjny Pomoc Techniczna oraz 16 regionalnych programów operacyjnych.

W okresie programowania 2021-2027 zaproponowano również nowe rozwiązanie w postaci Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, którego zadaniem ma być wspieranie działań na rzecz ograniczenia negatywnych skutków społecznych, gospodarczych i środowiskowych związanych z odejściem od węgla i zaadoptowanie się do nowych warunków.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2021-2030 jest narzędziem wyznaczającym kierunki rozwoju lub interwencji w ramach funkcjonującego systemu wsparcia dla grup społecznych wymagających pomocy ze względu na występujące tam deficyty i ograniczenia. Po drugie jest koncepcją działania zakreśloną w czasie, która zawiera w sobie cele główne i szczegółowe oraz wskazane sposoby osiągnięcia celów. Wskazuje również zasoby instytucjonalne niezbędne do zrealizowania tych celów, zgodnie z posiadanymi przez te instytucje kompetencjami. Przedstawione informacje składają się na koncepcję realizacji polityki społecznej Samorządu Województwa Lubelskiego, która opierać się będzie na koordynacji i koncentracji działań wielu instytucji realizujących ustawowe zadania pomocy i integracji społecznej oraz rynku pracy, a także innych obszarów w zakresie wynikającym z istotnych i kluczowych potrzeb mieszkańców województwa lubelskiego. Zaproponowane cele i zadania stanowią wyzwanie dla wszystkich społeczności lokalnych i tworzą wzajemnie uzupełniający się system interdyscyplinarnej współpracy.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2021-2030 jest dokumentem samorządu województwa ukierunkowanym na realizację polityki rozwoju województwa w zakresie wspierania i prowadzenia działań na rzecz integracji społecznej i przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu. Ma charakter dokumentu regionalnego. Taka relacja pozwala na przygotowanie na poziomie gmin i powiatów wielu dokumentów strategicznych i projektów, które umożliwią będą aplikowanie przez podmioty społeczne i samorządowe o różne formy wsparcia, w tym finansowe na realizację lokalnych inicjatyw z zakresu włączenia społecznego.

Strategiczne rozumienie polityki społecznej na poziomie województwa lubelskiego jest zgodne z celami i kierunkami działań zapowiadanyymi w nowej perspektywie finansowej funduszy

strukturalnych Unii Europejskiej, która dotyczyć będzie lat 2021-2027. Należy przyjąć założenie, że europejski model społeczny oparty na takich wartościach jak pełne zatrudnienie i spójność społeczna, który od roku 2014 był i jest nadal wdrażany w Polsce i w województwie lubelskim będzie obowiązującym w kolejnych okresach programowych polityki spójności.

Główne cele Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2021-2030:

- Wzrost zatrudnienia, przeciwdziałanie bierności zawodowej i obniżenie poziomu ubóstwa w województwie lubelskim do roku 2030
- Podniesienie jakości życia osób starszych poprzez wydłużenie okresu samodzielności i aktywności w życiu społecznym oraz zapewnienie bezpieczeństwa
- Adaptacja systemu wspierającego rodzinę zgodnie ze zmieniającymi się potrzebami i zmianami w otoczeniu zewnętrznym
- Włączenie osób z niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe poprzez działania zwiększające ich aktywność zawodową i społeczną
- Poprawa jakości życia osób z doświadczeniem kryzysu psychicznego
- Aktywni obywatele i aktywne wspólnoty lokalne województwa lubelskiego
- Ekonomia społeczna i solidarna istotnym instrumentem wsparcia rozwoju społecznego oraz lokalnego.

Strategia Rozwoju Gminy Szczepieszyn na lata 2016-2022 jest podstawowym dokumentem strategicznym wyznaczającym kierunki rozwoju gminy. W oparciu o diagnozę stanu gminy, określono kierunki rozwoju gminy, formułując cele strategiczne i programy operacyjne. Do działań istotnych zaliczono: współpracę przy opracowaniu i wdrożeniu Zintegrowanego Produktu Turystycznego z innymi samorządami z terenu Roztocza (inicjatywa „Aktywne Roztocze”) oraz opracowanie lokalnego produktu turystycznego (zintegrowanego) wpisującego się w produkt regionalny, ochronę walorów i zasobów dziedzictwa naturalnego i kulturowego, rozbudowę istniejącej oraz budowa nowej bazy gastronomicznej i noclegowej, w tym gospodarstw agroturystycznych i ekoturystycznych, opracowanie i wdrożenie skutecznej kampanii promocyjnej dla turystów, wsparcie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz gospodarka niskoemisyjna, wzrost gospodarczego wykorzystania potencjału gminy, w tym potencjału w zakresie odnawialnych źródeł energii, aktywizację lokalnej społeczności poprzez rozwój przedsiębiorczości ze szczególnym uwzględnieniem branży turystycznej i okołoturystycznej, wzmocnienie zdolności inwestycyjnej lokalnych przedsiębiorstw w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy oraz wdrażania

innowacyjnych rozwiązań, wdrożenie efektywnych form przeciwdziałania bezrobociu i wykluczeniu społecznemu (włączenie społeczne), wspieranie efektywnego gospodarowania w rolnictwie oraz przechodzenia na gospodarke niskoemisyjną, promowanie rozwoju gospodarczego i ograniczanie ubóstwa na obszarach rolniczych gminy, poprawa i dalszy rozwój infrastruktury komunikacyjnej i technicznej, rewitalizacja fizyczna, gospodarcza i społeczna gminy, poprawę bezpieczeństwa i komfortu życia mieszkańców poprzez rozwój wybranych elementów infrastruktury, w tym infrastruktury społecznej, kompleksową cyfryzację lokalnej administracji oraz rozwój e-usług dla mieszkańców i turystów, zwiększenie kompetencji kadr oraz poprawa skuteczności zarządzania gminą, zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych poprzez modernizację i doposażenie obiektów pełniących funkcje oświatowe.

II. Wartości i zasady horyzontalne

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych, w intencji władz samorządowych oraz osób i instytucji ją opracowujących, stanowi podstawowy dokument planistyczny lokalnej polityki społecznej. Dotyczy więc wszystkich grup ludności (nie tylko osób bezpośrednio dotkniętych problemem wykluczenia) oraz ma doprowadzić do takiej sytuacji, w której cała społeczność gminy będzie funkcjonować sprawnie i efektywnie. Oznacza to, że w ramach gminnej polityki społecznej powinny być tworzone i rozwijane instytucje oraz narzędzia ułatwiające zaspokajanie potrzeb zbiorowych, w sposób uwzględniający wartości i zasady kształtujące ład społeczny.

GSRPS jako dokument planistyczny samorządu gminy łączy dwa obszary: przywództwa i zarządzania strategicznego. Pierwszy polega na robieniu właściwych rzeczy, drugi – na robieniu rzeczy właściwie. Zasady horyzontalne GSRPS wyznaczają akceptowany sposób myślenia oraz wartościują metody działania służące osiągnięciu założeń strategii. Określają ramy, w których realizowana jest gminna polityka społeczna. Mają one charakter przekrojowy, zatem powinny być obecne na wszystkich poziomach wdrażania strategii: decyzyjnym, realizacyjnym, ewaluacji, komunikowania efektów, jak również na poziomie nadzoru i kontroli. Strategia wyznacza zatem wizję oraz priorytetowe kierunki działań, motywując lokalnych partnerów do pokonywania przeszkód na drodze do rozwoju społecznego, a zarazem alokuje zadania na poszczególnych wykonawców, określa niezbędne zasoby oraz daje wytyczne, w jaki sposób urzeczywistnić jej wizję.

Zasady horyzontalne GSRPS wyznaczają akceptowany sposób myślenia oraz wartościują

metody działania służące osiągnięciu założeń strategii. Określają ramy, w których realizowana jest gminna polityka społeczna. Mają one charakter przekrojowy, zatem powinny być obecne na wszystkich poziomach wdrażania strategii: decyzyjnym, realizacyjnym, ewaluacji, komunikowania efektów, jak również na poziomie nadzoru i kontroli.

ZASADA RÓWNOŚCI SZANS, w tym równości szans kobiet i mężczyzn zakłada uprawnienie każdego mieszkańca gminy do równego i sprawiedliwego traktowania przez władze publiczne, które wyraża się nie tylko poprzez gwarantowany prawami człowieka zakaz dyskryminacji (np. ze względu na płeć, wiek, wyznanie religijne czy narodowość), ale również w tworzeniu przez władze warunków umożliwiających swobodny dostęp obywateli do różnych zasobów i usług społecznych, np. edukacji, kultury, rynku pracy. Równość szans nakazuje przyjęcie „równościowej” perspektywy w obszarze planowania, realizacji i ewaluacji polityk publicznych, czyli dokonywanie oceny wpływu tych polityk na warunki życia różnych grup społecznych, w szczególności kobiet i mężczyzn, osób niepełnosprawnych oraz innych grup marginalizowanych ze względu na wiek, wykształcenie, miejsce zamieszkania itd. Zasada ta jest traktowana priorytetowo przez Unię Europejską oraz kraje Europejskiego Obszaru Gospodarczego, dlatego też jest obecna we wdrażaniu programów i projektów w ramach polityki spójności, a także Funduszy Norweskich i Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Realizacja zasady równości szans oraz równości płci w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szczebrzeszyn na lata 2021-2025 oznacza między innymi:

- ▶ obowiązek włączania zarówno kobiet jak i mężczyzn, a także różnych grup społecznych do zespołów zadaniowych, ciał opiniotwórczych itp. w zakresie planowania i realizacji gminnej polityki społecznej;
- ▶ podejmowanie działań mających na celu weryfikację, czy wdrażane w ramach GSRPS programy i projekty nie utrwalają w jakiś sposób szkodliwych stereotypów oraz barier równości, a także czy zapewniają równe korzyści oraz sprawiedliwy podział zasobów (np. czas, informacje, pieniądze, szkolenie, praca, mobilność)

ZASADA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU oznacza proces zmian społecznych, gospodarczych i środowiskowych, w sposób zapewniający równowagę pomiędzy zyskami i kosztami rozwoju w perspektywie obecnych i przyszłych pokoleń. Jako kluczowe wskazuje dążenie do równowagi pomiędzy zaspokajaniem podstawowych potrzeb ludzkich a racjonalnym korzystaniem z zasobów naturalnych. Sprostanie wymogom zasady zrównoważonego rozwoju jest

możliwe dzięki zintegrowaniu polityki ochrony środowiska, gospodarczej i społecznej. Wymaga to traktowania zasobów naturalnych jako ograniczonych zasobów gospodarczych oraz wykorzystywania kapitału przyrodniczego w sposób pozwalający na zachowanie funkcji ekosystemów w perspektywie długookresowej. Realizacja zasady zrównoważonego rozwoju w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szczepleszyn na lata 2021-2025 oznacza między innymi:

- ▶ upowszechnianie tematyki ochrony środowiska oraz postaw ekologicznych wśród wszystkich mieszkańców;
- ▶ uwzględnianie rozwiązań przyjaznych środowisku w działaniach instytucji i organizacji realizujących strategię, np. promowanie segregacji śmieci, instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii, racjonalne wykorzystanie sprzętu i materiałów przez pracowników itp.;
- ▶ działania mające na celu zmniejszanie kosztów przekazywania informacji związanych z ich drukiem, przewozem itp. poprzez wykorzystywanie nowoczesnych środków komunikacji (np. poczta elektroniczna, czat, wideokonferencje);
- ▶ weryfikację, jakie konkretne i trwałe rezultaty dla społeczności przynoszą realizowane projekty, jakie problemy rozwiązują lub minimalizują;
- ▶ ocenę, czy wdrażanie strategii jest efektywne kosztowo (relacja „nakład – rezultat”), a także czy wpływa na rozwój lokalnej gospodarki np. poprzez korzystanie z miejscowych dostawców i podwykonawców.

ZASADA DOBREGO RZĄDZENIA odnosi się natomiast do zarządzania w sektorze publicznym. Obejmuje szereg reguł kształtujących sposób sprawowania władzy przez organy państwa, w tym samorządu terytorialnego, z aktywnym zaangażowaniem obywateli. Główne wyznaczniki dobrego rządzenia to: praworządność, przejrzystość (transparentność), odpowiadanie na potrzeby, włączanie i konsensus. Z zasady tej wynikają różnorodne obowiązki dla instytucji publicznych, które mają na celu zapewnienie uczestnictwa wszystkich zainteresowanych obywateli w procesach rządzenia. Jednakże zakres odpowiedzialności można rozszerzyć na sektor prywatny i organizacje pozarządowe, ponieważ ich działania również w istotny sposób oddziałują na społeczeństwo i środowisko. Podmioty te powinny być partnerami samorządu gminy w realizacji misji GSRPS. Wdrażanie zasady dobrego rządzenia w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szczepleszyn na lata 2021-2025 oznacza między innymi:

- działanie w granicach prawa i z poszanowaniem praw człowieka;

- zapewnienie stałego dostępu do informacji publicznej w taki sposób, aby jej pozyskiwanie przez obywateli nie wiązało się z nadmiernym nakładem czasu i pracy, np. zamieszczanie aktualnych planów i sprawozdań na stronie internetowej (BIP gminy);
- tworzenie warunków ułatwiających partycypację publiczną – udział mieszkańców w procesie uzgadniania potrzeb, ich zaspokajania oraz oceny efektywności działań społecznych, w szczególności w formie konsultacji społecznych organizowanych jak najbliżej miejsca zamieszkania,
- włączanie na zasadzie partnerstwa różnych organizacji lokalnych oraz grup nieformalnych reprezentujących interesy obywateli we wspólną realizację programów i projektów społecznych

Wdrażanie GSRPS wymaga podejścia integrującego trzy opisane wyżej zasady horyzontalne, w duchu aktywnej polityki społecznej, która odchodzi od tradycyjnego rozumienia roli państwa, proponując w zamian „demokrację uczestniczącą” – państwo zdecentralizowane i pomocnicze, stymulujące rozwój przedsiębiorczości społecznej i aktywności obywatelskiej.

Aktywna polityka społeczna zakłada zatem:

- 1) orientację na usługi aktywizujące, które wspierają usamodzielnianie się beneficjentów (klientów) instytucji pomocy społecznej i rynku pracy, kosztem zmniejszenia świadczeń osłonowych;
- 2) indywidualizację usług społecznych, oznaczającą ich dopasowywanie do możliwości i ograniczeń poszczególnych grup marginalizowanych i konkretnych jednostek (wsparcie „szyte na miarę”);
- 3) upowszechnianie środowiskowej metody pracy socjalnej, czyli aktywizowanie nie tylko jednostek, ale całych społeczności lokalnych;
- 4) zwiększenie roli organizacji pozarządowych jako podmiotów osadzonych bliżej obywateli w świadczeniu usług społecznych, jednak nie samodzielnie, a we współpracy z administracją publiczną (samorządem) i przy wykorzystaniu środków publicznych;
- 5) wzrost znaczenia mechanizmów konkurencji w zakresie wyboru usługodawców przez administrację jako płatnika i/lub obywateli jako beneficjentów;
- 6) stopniowy powrót do idei łączenia prawa do wsparcia socjalnego z obowiązkiem świadczenia pracy.

Realizacja wyżej wymienionych zasad i postulatów powinna być obecna w szczególności w praktyce funkcjonowania instytucji i organizacji publicznych odpowiedzialnych za wdrażanie

GSRPS. Ich uwzględnienie może przyczynić się bowiem do lepszego zrozumienia kwestii (problemów) społecznych, w tym pojawiających się nowych problemów socjalnych, bardziej efektywnego wykorzystania lokalnych zasobów, a także kreowania ładu zbiorowego, którego fundamentami są: samorządność, solidaryzm i odpowiedzialność obywatelska.

III. Charakterystyka społeczno- demograficzna

1. Położenie i walory naturalne

Gmina Szczebrzeszyn położona jest w południowej części woj. lubelskiego i zachodniej powiatu zamojskiego. Siedzibą władz samorządu terytorialnego jest Urząd Miejski w Szczebrzeszynie, oddalony od Zamościa o 22 km w kierunku zachodnim. Ponadto Szczebrzeszyn jest ośrodkiem turystycznym na terenie otuliny Roztoczańskiego Parku Narodowego oraz Szczebrzeszyńskiego Parku Krajobrazowego. Gmina graniczy:

- od północy z gminami: Nielisz i Sułów;
- od zachodu z gminą Radecznica;
- od południa z miasto-gminą Zwierzyniec;
- od wschodu z miasto-gminą Zamość;

Położona jest na przecięciu ważnych szlaków komunikacyjnych o znaczeniu krajowym i międzynarodowym. Układ przestrzenny gminy jest dość charakterystyczny. Kształtował się w oparciu o wartości naturalne środowiska przyrodniczego, a także jego dostępność komunikacyjną. Osadnictwo rozwijało się po obu stronach doliny rzeki Wieprz i jej dopływu Świnki oraz wzdłuż szlaku komunikacyjnego Zwierzyniec – Zamość. Powstał układ dwu równoległych pasów wsi ulic jednostronnie lub dwustronnie zabudowanych. Na pasie zewnętrznym o zasadniczym znaczeniu komunikacyjnym utworzyły się: miasto Szczebrzeszyn, jako węzeł komunikacyjny i centrum usługowe z historycznym, małomiasteczkowym układem zabudowy oraz zespół przemysłowy „Klemensów – Bodaczów”. W obrębie przechodzących linii kolejowych zlokalizowane są stacje: osobowo - towarowa Szczebrzeszyn w Brodach Małych, osobowo towarowa Klemensów w Niedzieliska Kolonia. Taki układ osadnictwa i komunikacji powoduje, że praktycznie każda miejscowość posiada dogodne połączenia autobusowe z Zamościem, Biłgorajem i Lublinem.

Tabela nr 1. Połączenia autobusowe i czas dojazdu

Miejscowości	Czas dojazdu	
	Transport zbiorowy	Samochód osobowy
Szczebrzeszyn – Zamość	30 min.	20 min.
Szczebrzeszyn - Biłgoraj	50 min.	40 min.
Szczebrzeszyn - Lublin	120 min.	80 min.

(Źródło: Opracowanie własne)

Od 1 lipca 2020 roku funkcjonuje lokalny transport zbiorowy komunikacji na liniach komunikacyjnych:

- Szczebrzeszyn Dworzec Autobusowy - Szczebrzeszyn Szperówka Górna
- Szczebrzeszyn Szperówka Górna - Szczebrzeszyn Dworzec Autobusowy

długości 8 km o częstotliwości połączeń wynoszącej 4 kursy w dni robocze od poniedziałku do piątku (tam i z powrotem)

- Szczebrzeszyn Dworzec Autobusowy - Kawęczynek (przez Błonie, Kawęczyn)
- Kawęczynek - Dworzec Autobusowy Szczebrzeszyn (przez Kawęczyn, Błonie)

długości 7,8 km o częstotliwości połączeń wynoszącej 4 kursy w dni robocze od poniedziałku do piątku (tam i z powrotem)

- Szczebrzeszyn Dworzec Autobusowy - Kąty Drugie (przez Brody Duże, Niedzieliska Kolonia, Niedzieliska, Kąty Pierwsze)
- Kąty Drugie – Szczebrzeszyn Dworzec Autobusowy (przez Kąty Pierwsze, Niedzieliska, Niedzieliska Kolonia, Brody Duże)

długości 14,5 km o częstotliwości połączeń wynoszącej 4 kursy w dni robocze od poniedziałku do piątku (tam i z powrotem).

Na terenie gminy przeważa własność indywidualna o zabudowie zagrodowej i jednorodzinnej. Zabudowa wielorodzinna występuje w Bodaczowie w postaci bloków (rozwinęła się głównie w oparciu o Zakłady Tłuszczowe), a także w Klemensowie, gdzie znajduje się osiedle przemysłowe (dzielnica ta powstała m.in. w oparciu o Cukrownie „Klemensów”). Natomiast zabudowa kolonijna gminy związana jest z komasacją gruntów przeprowadzoną przed II wojną światową i dotyczy głównie Wielącza Kolonii i Niedzieliska Kolonii. Na układ osadniczy gminy składają się miasto Szczebrzeszyn oraz następujące sołectwa: Bodaczów, Brody Duże, Brody Małe, Kawęczyn, Kawęczynek, Lipowiec Kolonia, Niedzieliska, Niedzieliska Kolonia, Osiedle Klemensów, przedmieście Błonie, przedmieście Szperówka, Przedmieście Zamojskie, Wielącza, Wielącza Kolonia, Wielącza Poduchowna. Miejscowości liczące ponad 500 mieszkańców to:

Szczebrzeszyn, Bodaczów, Brody Duże, Brody Małe, Niedzieliska, Wielącza oraz Wielącza-Kolonia. Liczbę mieszkańców w poszczególnych sołectwach przedstawia poniższa tabela.

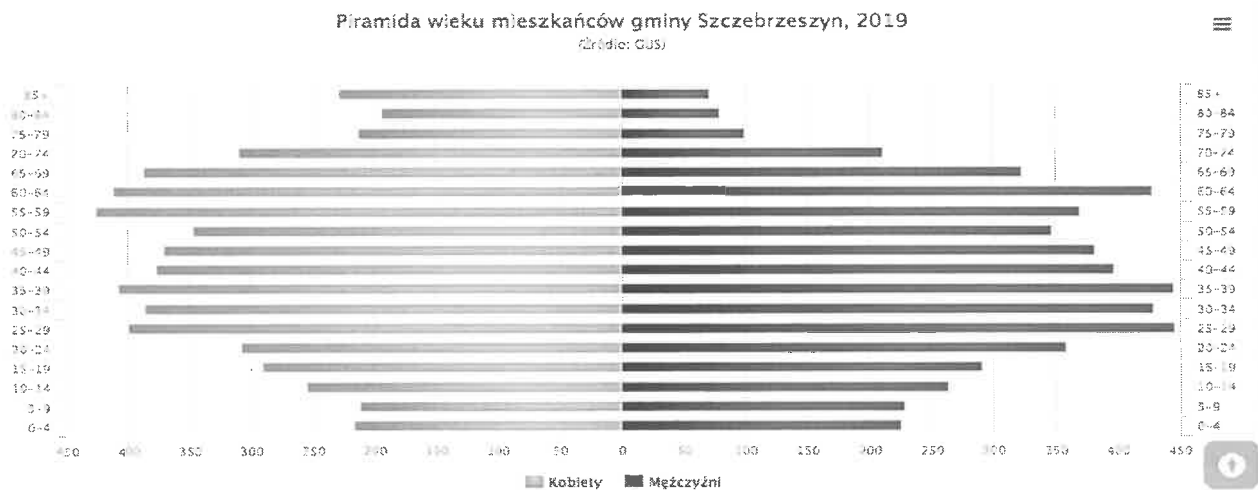
Tabela nr 2. Liczba mieszkańców gminy Szczebrzeszyn na dzień 31.12.2020 roku.

L.p.	Miejscowość	Mieszkańcy		
		Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
1.	Bodaczów	1955	1021	934
2.	Brody Duże	563	285	278
3.	Brody Małe	569	286	283
4.	Kawęczyn	397	205	192
5.	Kawęczynek	76	38	38
6.	Kąty Drugie	69	32	37
7.	Kąty Pierwsze	202	99	103
8.	Lipowiec-Kolonia	17	5	12
9.	Niedzieliska	856	430	426
10.	Niedzieliska-Kolonia	168	85	83
11.	Szczebrzeszyn	4976	2601	2375
12.	Wielącza	646	333	313
13.	Wielącza Poduchowna	219	110	109
14.	Wielącza-Kolonia	525	260	265

(Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy)

Gmina Szczebrzeszyn ma 11238 mieszkańców (na dzień 31.12.2020r.) z czego 5790 to kobiety a 5448 to mężczyźni. W latach 2002-2019 liczba mieszkańców zmalała o 9,3%. Średni wiek wynosi 42,7 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa lubelskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski. W 2020r obserwuje się wzrost liczby ludności o 99 osób. Urodziło się 80 dzieci, w tym 36 dziewczynek i 44 chłopców. Zmarło 153 osoby.

Wykres 1. Piramida wieku mieszkańców gminy Szczepieszyn 2019 rok

(Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy)

Zgodnie z tendencją charakterystyczną dla niemal całego województwa lubelskiego również w gminie Szczepieszyn, w ciągu ostatnich 10 lat, obserwuje się ujemny przyrost naturalny. Oznacza to, że więcej ludzi umiera niż się rodzi. Najniższą wartość $-6,44$ wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 ludności osiągnął w roku 2019. W 2018 roku wskaźnik ten wyniósł $-4,41$ natomiast w 2017 roku wskaźnik wynosił $-2,19$. W 2019 roku urodziło się 79 dzieci, w tym 28 dziewczynek i 51 chłopców. Średnia gęstość zaludnienia na obszarze gminy wynosi 90 osób na km^2 i utrzymuje się taka sama wartość od kilku lat, dla porównania średnia gęstość zaludnienia dla Województwa Lubelskiego wynosi $85 \text{ os}/\text{km}^2$. W porównaniu do poprzednich lat liczba ludności stale maleje i jednocześnie można zaobserwować proces starzenia się społeczeństwa gminy.

Tabela 3. Stan i struktura wiekowa mieszkańców na terenie gminy Szczepieszyn w latach 2017-2019

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Liczba mieszkańców ogółem:	11 395	11 686	11 139	11 238
w wieku przedprodukcyjnym	1 461	1 447	1 402	1482
w wieku produkcyjnym:	7 490	7 319	7 207	7078
- w tym kobiety	3 445	3 368	3 313	3260

- mężczyźni	4 045	3 951	3 894	3818
w wieku poprodukcyjnym	2 444	2 496	2 530	2678

(Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS)

2. Wymiar społeczno-gospodarczy

Głównym ośrodkiem usługowym dla ludności jest miasto Szczepieszyn, gdzie mieści się siedziba administracji gminy. Na terenie gminy Szczepieszyn podstawową formą działalności jest rolnictwo. Gmina Szczepieszyn to gmina miejsko-wiejska, która ma 11 238 mieszkańców. Powierzchnia Gminy wynosi 123,16 km², z czego 71% to użytki rolne, a 21% użytki leśne, 8% inne (nieużytki, łąki). Wysoki wskaźnik bonitacji gleb na terenie gminy oraz waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej (84,2pkt.) wskazują, iż na tym terenie występują bardzo korzystne warunki dla rozwoju produkcji rolniczej. Średnia powierzchnia gospodarstwa indywidualnego w gminie wynosząca 4,2 ha świadczy o częściowym rozdrobnieniu gospodarstw. Głównymi produktami towarowymi produkcji rolnej są: zboża, przede wszystkim pszenica i buraki cukrowe. W sferze produkcji zwierzęcej dominują takie produkty jak: wieprzowina i wołowina.

Lasy na terenie gminy są w dużym stopniu przekształcone działalnością człowieka i w większości stanowią własność prywatną (91,3%), jedynie 1,5 ha stanowią grunty leśne będące własnością gminy.

Nowelizacja ustawy o swobodzie działalności gospodarczej w roku 2012 wprowadziła zmianę organu ewidencyjnego działalności gospodarczej, którym obecnie jest Ministerstwo Rozwoju. Organ gminy jest nadal załatwiający sprawę przedsiębiorcy, poprzez (w skrócie) przyjęcie i przekształcenie „papierowej” wersji wniosku o wpis w formę dokumentu elektronicznego i przesłanie danych do bazy przedsiębiorców Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. Wniosek ten stanowi jednocześnie zgłoszenie do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych/KRUS, Głównego Urzędu Statystycznego oraz Naczelnika Urzędu Skarbowego. Wg danych Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG) na dzień 31 grudnia 2019 roku ilość aktywnych wpisów dla głównego miejsca wykonywania działalności na terenie gminy Szczepieszyn - 329 wpisów, natomiast 324 to aktywne wpisy przedsiębiorców dla których miejscem zamieszkania jest teren gminy.

Większość przedsiębiorców prowadzi działalność jednoosobowo lub zatrudnia 1-3 pracowników. Dochody poszczególnych przedsiębiorców uzależnione są od stopnia zamożności ich zleceniodawców, którymi są głównie mieszkańcy gminy.

Przeważającym przedmiotem działalności gospodarczej wśród w/w przedsiębiorców to branża budowlano-remontowa, handel, gastronomia, transport, usługi: księgowo-finansowe, fryzjerstwo, kosmetyczne.

Liczba wniosków o wpis do CEIDG, wyrejestrowania, wznowienia, zawieszenia oraz zmian przetworzonych przez pracownika tut. Urzędu w latach: 2017 – 2019 przedstawia poniższa tabela:

Tabela 4. Działalność gospodarcza na terenie gminy Szczebrzeszyn w latach 2017-2019

Rok	Liczba dokonanych wpisów do ewidencji:			
	Założenie działalności	Zmiany	Zawieszenie działalności	Wznowienie działalności
2017	51	117	36	21
2018	37	75	40	20
2019	37	131	41	20

(Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy)

Z analizy w/w danych wynika, że od kilku lat liczba składanych wniosków przez osoby fizyczne o zarejestrowanie prowadzenia działalności w ciągu roku przekracza liczbę przedsiębiorców wykreślających działalność z ewidencji. Można to z dużą ostrożnością interpretować jako przejaw w miarę stabilnej sytuacji gospodarczej przedsiębiorców lub jako przejaw przedsiębiorczości mieszkańców gminy usiłujących znaleźć dla siebie możliwość uzyskania środków do życia.

Gmina nie ma bezpośredniego wpływu na poziom i strukturę zatrudnienia ani na przedmiot czy obszar działalności poszczególnych podmiotów gospodarczych, większość prowadzących działalność gospodarczą to podmioty jednoosobowe i ich funkcjonowanie w dużej mierze zależy przede wszystkim od stopnia zamożności mieszkańców.

Rozwój drobnej przedsiębiorczości ze strony gminy sprowadza się do ustalenia wysokości podatku od nieruchomości i środków transportowych, w tym do wprowadzenia zwolnień i umorzeń podatkowych. Ponadto posiadane przez gminę lokale i nieruchomości wydierżawiane są osobom zamierzającym prowadzić gospodarczą.

Na terenie Gminy prowadzą działalność gospodarczą osoby prawne i fizyczne, które

zatrudniają naszych mieszkańców. Do największych należą:

- Spółdzielnia Transportowo –Handlowa w Szczebrzeszynie, ul. Lubelska 7,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Usługowe „INWEX” Sp. z o.o. Brody Małe,
- TRIMEX Sp. z o.o. Zakład Produkcyjny w Brodach Małych,
- Zakłady Tłuszczowe w Bodaczowie Sp. z o.o.,

- „SAMBUD” Spółka Jawna , ul. Zamojska w Szczebrzeszynie,
- ELPRO DEVELOPMENT Spółka Akcyjna (Stokrotka) ul. Puławska 2B Warszawa,
- OLECH 1 Spółka z o.o. ul. Klukowskiego 21 w Szczebrzeszynie (Młyn),
- Piekarnia „DABO” D i B. Dereń z/s w Szczebrzeszynie,
- Delikatesy Centrum,
- Biedronka

IV. Infrastruktura społeczna Gminy Szczebrzeszyn

Przeгляд infrastruktury niezbędnej do podejmowania działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych został wykonany na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej za 2019 rok”, opracowanej przez OPS na potrzeby planowania strategicznego.

Na obszarze Gminy Szczebrzeszyn działają wszystkie podstawowe instytucje niezbędne do bieżącej realizacji zadań związanych z identyfikacją i rozwiązywaniem problemów społecznych. Specyfika położenia Gminy w sąsiedztwie miasta powiatowego sprawia, że na terenie gminy nie ma wielu instytucji specjalistycznych, bowiem te funkcjonują na obszarze miasta Zamościa, świadcząc jednocześnie usługi mieszkańcom gminy. Zakres infrastruktury gminy oraz potencjał kadrowy instytucji uprawnionych do podejmowania działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych prezentowany jest w dalszej części rozdziału.

Tabela 5. Instytucje realizujące zadania z zakresu rozwiązywania problemów społecznych

Instytucja	Problem jakim się zajmuje
Ośrodek Pomocy Społecznej w Szczepleszynie	Podejmuje szereg działań mających na celu poprawę sytuacji życiowej osób i rodzin mających trudności w zaspokajaniu swoich podstawowych potrzeb bytowych i borykających się z różnymi problemami, działając w myśl ustawy z dnia 12 marca 2014r o pomocy społecznej. Realizuje działania z zakresu świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego oraz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Realizuje system ulg skierowanych do rodzin poprzez wydawanie kart dużej rodziny. Ponadto koordynuje realizację strategii rozwiązywania problemów społecznych na obszarze gminy.
Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	Prowadzi działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, integruje i koordynuje działania pomocy społecznej, służby zdrowia, policji, GKRPA jednostek oświatowych oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, prowadzone zgodnie z procedurą „Niebieskie Karty” (art.9bustawy z dnia 29 lipca 2005 r.o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
Urząd Miejski w Szczepleszynie, w ramach którego działa Miejsko-Gminna Komisja do Spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Prowadzi działania w zakresie profilaktyki problemów alkoholowych, zwiększania dostępności pomocy specjalistycznej dla osób uzależnionych od alkoholu oraz podejmuje czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego. (art. 4 ¹ ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi)
Policja/Rewiry dzielnicowych	Prowadzi działania z zakresie zapewnienia bezpieczeństwa obywateli (art.1 ust.1, ust.2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji)
Jednostki oświatowe: szkoły i przedszkola	Prowadzą skierowane do dzieci i młodzieży

	zajęcia w ramach programów profilaktycznych
Miejski Dom Kultury, Ośrodek Sportu i Rekreacji, Miejsko - Gminna Biblioteka Publiczna	Organizuje czas wolny dla dzieci i młodzieży w formie pozalekcyjnych zajęć kulturalnych, sportowych i twórczych, o różnym charakterze: edukacyjnym, rozrywkowym, informacyjnym

(Źródło: Opracowanie własne na podstawie analizy danych Ośrodka Pomocy Społecznej)

Oprócz wymienionych wyżej instytucji na terenie gminy Szczepieszyn funkcjonują też inne, których działania w dużym stopniu nakierowane są na rozwiązywanie problemów społecznych lub minimalizowanie ich skutków. Powyższe zestawienie obrazuje obecny stan infrastruktury społecznej oraz zakres kompetencyjny poszczególnych instytucji. Wymienione podmioty stanowią podstawowe i zarazem najważniejsze elementy systemu wsparcia społecznego. Niektóre z nich – tak jak Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie – funkcjonują od niedawna, inne – takie jak OPS mają wiele doświadczeń w skutecznym rozwiązywaniu problemów społecznych. Potwierdzeniem tego faktu są działania w ramach pracy socjalnej, prowadzonej w celu pomocy osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych. W ramach pracy socjalnej widoczne są działania aktywizujące osoby i rodziny do rozwiązywania własnych problemów, czego przykładem są zawierane kontrakty socjalne. Uzupełnieniem działań instytucji publicznych są organizacje pozarządowe, których liczba oraz zakres realizacji zadań z roku na rok ulega zwiększeniu. Na terenie Gminy działa wiele organizacji pozarządowych, większość z nich zajmuje się promocją kultury i sportu, ochroną dziedzictwa narodowego czy wspieraniem rozwoju gospodarczego gminy. Są też organizacje pozarządowe, których działalność statutowa związana jest z problemem integracji społecznej i ochrony zdrowia. Są to między innymi:

- Autonomiczna Sekcja Piłki Nożnej „Roztocze” Szczepieszyn
- Stowarzyszenie Klub Sportowy „ALWA” Brody Małe
- Stowarzyszenie Bodaczowski Klub Sportowy w Bodaczowie
- Stowarzyszenie Młodzieżowa Sekcja Piłki Nożnej Roztocze Szczepieszyn, od 2020 roku przekształcona w Młodzieżowy Klub Sportowy działający przy Centrum Sportu i Rekreacji
- Bushido Szczepieszyn
- Stowarzyszenie Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „Roztocze”.
- Stowarzyszenie Sztuk i Sportów Walki BUSHIDO Szczepieszyn
- Stowarzyszenie „Chrzęszczowy Gród”

4.1. Charakterystyka działalności Ośrodka Pomocy Społecznej

Ośrodek Pomocy Społecznej w Szczebrzeszynie zlokalizowany jest na parterze budynku, stanowiącego własność Urzędu Gminy Szczebrzeszyn. Wejście do budynku jest dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, w tym poruszających się na wózku inwalidzkim. Budynek zarówno na zewnątrz, jak i wewnątrz nie posiada barier architektonicznych.

Struktura organizacyjna OPS obejmuje następujące etaty: kierownik, główny księgowy, 6 pracowników socjalnych, w tym 1 starszy specjalista pracy socjalnej, 2 specjalistów pracy socjalnej, 2 starszych pracowników socjalnych, 1 pracownik socjalny, asystent rodziny, 3 pracowników w komórce ds. świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego i świadczenia wychowawczego.

Teren działania ośrodka podzielony jest na 6 rejonów. Zgodnie z art.110 ust.11 ustawy o pomocy społecznej OPS zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących. Każdy rejon ma przyporządkowanego jednego pracownika socjalnego, który jest odpowiedzialny za obsługę osób potrzebujących pomocy. W strukturze organizacyjnej OPS znajduje się także 9 opiekunek zatrudnionych w mieszkaniu chronionym wspieranym „Gminnego Domu Seniora” im. Jana Feliksiaka w Szczebrzeszynie.

Pomoc społeczna

Ośrodek Pomocy Społecznej podejmował szereg działań mających na celu poprawę sytuacji życiowej osób i rodzin mających trudności w zaspokajaniu swoich podstawowych potrzeb bytowych i borykających się z różnymi problemami. Możliwości zabezpieczenia przez Ośrodek potrzeb mieszkańców są niestety ograniczone ze względu na niewystarczającą infrastrukturę socjalną w gminie. Istotnym społecznie problemem jest opieka nad ludźmi starszymi. Każdego roku wzrasta liczba osób, które wymagają wsparcia usługowego lub pomocy w formie instytucjonalnej. ośrodek podejmuje w tym zakresie szereg działań m.in. zapewnia usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania osób i w mieszkaniu chronionym wspieranym, przyznaje świadczenia pielęgnacyjne dla osób sprawujących opiekę nad niepełnosprawnymi członkami rodziny, w razie konieczności kieruje do domu pomocy społecznej i zakładów pielęgnacyjno - opiekuńczych. Jednakże ze względu na ograniczone środki finansowe, jakie ośrodek może przeznaczyć na te formy pomocy /poza świadczeniami pielęgnacyjnymi, które są w całości pokrywane z budżetu państwa/ potrzeby

starszych i niepełnosprawnych mieszkańców gminy nie są w pełni zaspokojone.

Nowym zadaniem realizowanym przez ośrodek w 2020 r jest złożenie wniosku na finansowanie zadania w ramach programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” dla 10 osób niepełnosprawnych. Program ten finansowany jest w ramach Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych.

Ustawa o pomocy społecznej nakłada również na Ośrodek Pomocy Społecznej obowiązek udzielania osobom i rodzinom pomocy w formie specjalistycznego poradnictwa rozumianego jako udzielanie porad, wskazówek i informacji w pewnym zakresie, ze szczególnym uwzględnieniem poradnictwa psychologicznego, prawnego i rodzinnego.

W szczególnych sytuacjach istnieje potrzeba podejmowania interwencji kryzysowej. Jest to zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. W ramach interwencji kryzysowej udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, w zależności od potrzeb – poradnictwa socjalnego lub prawnego, a w sytuacjach uzasadnionych – schronienia.

Inne działania podejmowane w 2019 roku przez pracowników socjalnych obejmowały:

- sporządzanie wywiadów środowiskowych dla potrzeb: sądów oraz innych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- współpracę na rzecz klientów OPS z organizacjami pożytku publicznego, stowarzyszeniami, kościołami, zakładami pracy i osobami fizycznymi.
- kompletowanie dokumentacji do domów pomocy społecznej, zakładów opiekuńczo – leczniczych,
- bieżące informowaniem sądu o sytuacjach patologicznych występujących w rodzinach podopiecznych OPS,
- składanie wniosków do sądu w sprawie przymusowego leczenia psychiatrycznego lub umieszczenia w DPS bez zgody osoby zainteresowanej,
- kierowanie osób pozbawionych schronienia do mieszkania chronionego,
- sporządzanie wywiadów u osób zobowiązanych do alimentacji na rzecz podopiecznych OPS, jak i na wniosek OPS z innych gmin,
- wydawanie zaświadczeń o korzystaniu lub niekorzystaniu z pomocy społecznej,
- kierowanie osób (mających problem z nadużywaniem alkoholu) do Gminnej Komisji

Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,

- nakłanianie rodzin z problemem alkoholowym do podjęcia terapii, uczestnictwa w mitingach AA itp.,
- pomoc w skompletowaniu dokumentacji do ZUS, KRUS oraz Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności,
- pomoc w wyposażeniu w przedmioty ortopedyczne,
- kierowanie osób dotkniętych przemocą do punktu konsultacyjnego dla ofiar przemocy domowej,
- kierowanie sprawców przemocy domowej do uczestnictwa w „Programie korekcyjno-edukacyjnym dla sprawców przemocy.

Asystent rodziny

Praca Ośrodka to także aktywność obejmująca inne obszary bez których trudno byłoby podejmować działania na rzecz poprawy warunków życia mieszkańców, m.in. diagnozowanie potrzeb społecznych, opracowywanie programów osłonowych, aktualizacja i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Z danych OPS wynika, iż w dalszym ciągu dużym problemem wśród mieszkańców gminy jest bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. Pomoc rodzinom udzielana w 2020 roku obejmowała zarówno świadczenia pieniężne jak i wsparcie w odbudowaniu prawidłowych relacji i umacnianiu postaw rodzicielskich, a także objęcie rodzin z problemami wychowawczymi wsparciem asystenta rodziny. Zakres zadań asystenta rodziny obejmuje cztery obszary: bezpośrednią pracę z rodzicami, jak również dziećmi, działania pośrednie realizowane na rzecz dziecka i rodziny, organizację własnego warsztatu pracy. W 2020 roku wsparciem asystenta rodziny, który finansowany był ze środków pozyskanych w ramach konkursu ogłoszonego przez Ministerstwo Pracy, Rodziny i Polityki społecznej objęto 8 rodzin.

Praca socjalna

Jedną z podstawowych form wsparcia z pomocy społecznej stanowi praca socjalna. Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Prowadzona jest dwutorowo: z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej; ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania

potrzeb członków społeczności. Praca socjalna może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny lub projekt socjalny. W pracy socjalnej wykorzystuje się właściwe tej działalności metody i techniki, stosowane z poszanowaniem godności osoby i jej prawa do samostanowienia. Praca socjalna świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód. W ostatnich latach istnieje tendencja do wykonywania wyłącznie pracy socjalnej bez wsparcia materialnego w rodzinach, które wymagają pomocy na wielu płaszczyznach. Bardzo często zdarza się, że rodzina borykająca się z głównym problemem np. niepełnosprawnością potrzebuje pomocy również w związku z przeciwdziałaniem uzależnieniom czy zapobieganiu ubóstwu.

Przykłady pracy socjalnej realizowanej w Ośrodku Pomocy Społecznej w Szczepieszynie:

- udział w grupach roboczych Zespołu Interdyscyplinarnego w Szczepieszynie, monitoring rodzin dotkniętych przemocą, realizacja planów pomocy w rodzinie,
- współudział w organizacji wypoczynku letniego dla dzieci z rodzin w trudnej sytuacji materialnej, □ pozyskiwanie i dystrybucja artykułów żywnościowych z Banku Żywności we współpracy z Ochotniczą Strażą Pożarną w Bodaczowie,
- pomoc rodzinom w dostępności do poradnictwa specjalistycznego – psychologicznego i psychiatrycznego,
- sporządzenie wykazu osób w celu zorganizowania paczek świątecznych dzieciom z gminy Szczepieszyn,
- pomoc w wypełnianiu różnego rodzaju wniosków i pism urzędowych, m.in. świadczenia ZUS itp., □ współpraca z instytucjami na terenie gminy i powiatu w celu rozwiązywania problemów mieszkańców gminy Szczepieszyn, m.in. z poradniami zdrowia psychicznego, poradniami specjalistycznymi, Zakładami Pielęgnacyjno - Opiekuńczymi, Domami Pomocy Społecznej, schroniskami dla osób bezdomnych.

Pomoc żywnościowa

Ośrodek Pomocy Społecznej w Szczepieszynie realizuje Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020, który jest współfinansowany z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym. Realizacja Programu jest prowadzona w formie współpracy z Ochotniczą Strażą Pożarną w Bodaczowie, która stanowi organizację partnerską o zasięgu lokalnym oraz Bankiem Żywności w Lublinie, który stanowi organizację partnerską o zasięgu regionalnym. Do skorzystania ze wsparcia w postaci żywności i realizowanych działań towarzyszących uprawnione są osoby, które spełniają określone przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej kryteria kwalifikowalności do statusu osoby najbardziej potrzebującej. Są to

osoby i rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, spełniające kryteria określone w art. 7 ustawy o pomocy społecznej i których dochód nie przekracza 200% kryterium dochodowego uprawniającego do korzystania ze świadczeń z pomocy społecznej. Beneficjenci są kwalifikowani do Programu na podstawie skierowania wystawionego przez Ośrodek. Pomoc żywnościowa jest przekazywana osobom najbardziej potrzebującym jako zestaw artykułów spożywczych w formie paczek żywnościowych. Liczba wydanej żywności, ilość beneficjentów oraz ilość wydanych paczek zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 6. Pomoc żywnościowa w latach 2018-2020

Rok	Ilość wydanej żywności w tonach	Ilość wydanych paczek żywnościowych w szt	Liczba osób – beneficjentów Programu
2018	11,03900	279	700
2019	41,55200	2100	700
2020	42,95200	2100	700

(Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OPS)

Udział w Programie nakłada na Ośrodek zorganizowanie i pomoc w realizacji działań towarzyszących. W 2018r, 2019r, 2020r odbyły się warsztaty kulinarne oraz dietetyczne , w których wzięło udział łącznie 140 osób.

Z całą pewnością można stwierdzić, że współpraca Ośrodka Pomocy Społecznej w Szczebrzeszynie z Bankiem Żywności w Lublinie jest niezwykle potrzebna i wartościowa dla mieszkańców gminy Szczebrzeszyn.

Świadczenia rodzinne

Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania z zakresu świadczeń rodzinnych. Realizując zadania ustawy o świadczeniach rodzinnych w 2019 roku pomocą w formie świadczeń rodzinnych objęto 698 rodzin natomiast w 2020 roku 665 rodzin. Ogólna kwota wydatkowana na realizację zadań z zakresu świadczeń rodzinnych w 2020 roku wyniosła 4 596 163,31 zł.

Formy oferowanego wsparcia przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Tabela 7 . Formy wsparcia z zakresu świadczeń rodzinnych

Forma wsparcia
Zasiłek pielęgnacyjny
Świadczenia pielęgnacyjne
Zasiłek rodzinny z dodatkami
Specjalny zasiłek opiekuńczy
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka
Składki na ubezpieczenie społeczne do ŚP i SZO
Składki na ubezpieczenie zdrowotne do ŚP i SZO
Zasiłek dla opiekuna
Składki na ubezpieczenie społeczne do zasiłku dla opiekuna
Składki na ubezpieczenie zdrowotne do zasiłku dla opiekuna
Świadczenie rodzicielskie

(Źródło: Opracowanie własne: dane OPS)

Fundusz alimentacyjny

OPS w Szczebrzeszynie wykonuje także zadania wynikające z ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. W 2019 r. tutejszy Ośrodek wydał 72 decyzji w sprawach dotyczących świadczeń z funduszu alimentacyjnego, wypłacono łącznie 742 świadczenia dla 49 rodzin. Na ten cel wydatkowana została kwota 344 710 zł tj o 12 781 zł mniej niż w roku poprzednim.

W związku ze zmianą zapisu art.209 Kodeksu karnego organ wysłał 38 wniosków do prokuratury o podejrzenie popełnienia przestępstwa, wysłano 22 wezwania do dłużnika w celu przeprowadzenia wywiadu alimentacyjnego oraz złożenia oświadczenia majątkowego, wydano 4 decyzje uznające dłużnika za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych, wysłano do organu właściwego dłużnika 32 wnioski o podjęcie działań wobec dłużników. Do Biura Informacji Gospodarczej zgłoszono 112 dłużników (zaległość powyżej 6 m-cy). W 2019r od dłużników zostały wyegzekwowane zobowiązania alimentacyjne na kwotę 235 103 zł z tego na dochody własne gminy przekazano kwotę 68 095 zł.

Świadczenia wychowawcze

Świadczenia wychowawcze na koniec grudnia 2019 r pobierało 981 rodzin. Kwota wypłaconych świadczeń wychowawczych na koniec grudnia 2019r wynosiła 8 114 279 zł. Na rozstrzygnięcie przez Wydział Polityki Społecznej w Lublinie w związku z przepisami o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oczekuje 37 z 68 wysłanych wniosków.

Karta Dużej Rodziny

Inną formą wsparcia wprowadzoną Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 27 maja 2014r w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu dla rodzin wielodzietnych (Monitor Polski z dnia 5 czerwca 2014, poz. 755), którą realizował tutejszy OPS jest Karta Dużej Rodziny. Karta oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Jej posiadacze mogą korzystać z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej, czy transportowej na terenie całego kraju, m.in. ustawowych zniżek na przejazdy kolejowe, zniżek w opłatach paszportowych oraz darmowych wstępów do parków narodowych. Zniżki mogą oferować nie tylko instytucje publiczne, ale również przedsiębiorcy prywatni. Karta przysługuje rodzinom, którzy mają lub mieli na utrzymaniu co najmniej 3 dzieci. Jeżeli w rodzinie jest 3 dzieci do 25 roku życia uczące się- karta przysługuje także dzieciom, jeśli są dorosłe- kartę przyznaje się tylko rodzicom. W 2020 roku wpłynęło do tutejszego Ośrodka 41 wniosków o wydanie Karty Dużej Rodziny. Wydano 94 kart tradycyjnych i 65 kart elektronicznych (w formie aplikacji mobilnej na telefon).

Świadczenie "Dobry Start"

Kolejnym zadaniem realizowanym przez Ośrodek Pomocy Społecznej z upoważnienia Burmistrza jest realizacja rządowego programu „Dobry Start”. W okresie od lipca do listopada 2020 roku wpłynęło od rodziców dzieci uprawnionych do świadczenia 838 wniosków dla 1190 dzieci, w 2019 roku 862 wnioski dla 1250 dzieci. Kwota świadczenia na jedno dziecko wynosi 300 zł jednorazowo. Kwota ta przeznaczona jest na potrzeby dziecka związane z rozpoczęciem roku szkolnego. Ogólny koszt w 2020 r wyniósł 353 100 zł natomiast w 2019 roku 375 000 zł.

4.2. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA)

Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych koncentruje się na działaniach profilaktycznych obejmujących wdrażanie programów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży oraz interwencjach wobec osób nadużywających alkoholu i stosujących przemoc domową. Prowadzono m.in. następujące działania:

- rozmowy motywacyjne z osobami i rodzinami zgłoszonymi przez Policję, kuratorów sądowych, pracowników socjalnych OPS oraz motywowanie do podjęcia leczenia osób uzależnionych, jak i terapii osób współuzależnionych:
 - 2019 r. udzielono porad indywidualnych 5 osobom
- kierowanie na badanie psychologiczne do Poradni Terapii Uzależnień

i Współzależnienia w Zamościu osób nadużywających alkoholu,

- kierowanie wniosków do Sądu o zastosowanie przymusu leczenia odwykowego - w 2019 r skierowano 5 wniosków do Sądu,
- działania informacyjne i edukacyjne adresowane do dzieci i młodzieży,
- realizacja autorskich programów profilaktycznych w szkołach dotyczących profilaktyki alkoholowej i innych uzależnień,
- organizowanie i finansowanie grupowych zajęć o charakterze rozwojowym stanowiącym alternatywę dla spożywania alkoholu i innych używek (plastyczne, muzyczne, sportowe, itp.),
- udział w programach i kampaniach ogólnopolskich w obszarze profilaktyki alkoholowej oraz innych uzależnień (narkotyki, nikotynizm),
- współorganizowanie akcji środowiskowych promujących zdrowy styl życia wolny od używek, współfinansowanie imprez okolicznościowych, w tym z okazji Dnia Dziecka, imprez sportowych oraz innych imprez o charakterze profilaktycznym, kulturalnym, zapewniającym dzieciom i młodzieży atrakcyjne i wolne od zagrożeń spędzanie wolnego czasu,
- prowadzenie działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, alkoholowych oraz przemocy w rodzinie,
- zakup oraz rozpowszechnianie materiałów informacyjno - edukacyjnych (ulotek, poradników, informatorów, literatury fachowej) z zakresu profilaktyki alkoholowej i innych uzależnień.

Zgodnie z ustawą z dnia 26 października 1982 roku „O wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi” samorząd gminny zobowiązany jest do prowadzenia działań mających na celu profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz integracji osób uzależnionych.

Główne zadania obejmują:

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu
- udzielanie pomocy psychologicznej i prawnej rodzinom z problemem alkoholowym
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej przeciwdziałającej alkoholizmowi i narkomanii wśród dzieci i młodzieży
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej

rozwiązywaniu problemów alkoholowych

- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów dotyczących reklam napojów alkoholowych i zasad ich sprzedaży
- wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych realizuje swe zadania głównie dzięki dochodom gminy z opłat za wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

Główne cele szkolnych programów profilaktyki skupiają się na następujących zagadnieniach:

- eliminowanie lub zmniejszenie wśród uczniów zachowań związanych z używaniem substancji psychoaktywnych
- promowanie postaw prozdrowotnych
- rozpowszechnianie pozytywnych wzorów osobowościowych
- szkolenie nauczycieli i pedagogów związane z wdrażaniem nowoczesnych i adekwatnych do potrzeb technologii profilaktycznych.

W ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Szczepleszynie stale wskazuje się:

- organizację profilaktycznych zajęć pozalekcyjnych
- prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych dla uczniów z zaburzeniami w zachowaniu
- organizowanie otwartych imprez szkolnych i środowiskowych mających charakter edukacyjny i profilaktycznych, konkursów tematycznych, spektakli teatralnych
- organizowanie obozów profilaktycznych i socjoterapeutycznych dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.

4.3 Policja

Bezpieczeństwo publiczne jest ważnym elementem oceny skali rozwiązywania różnych problemów. Wysoki poziom przestępczości odciska dotkliwe piętno na funkcjonowaniu każdej lokalnej społeczności, w której ma miejsce. Intensywność oraz częstotliwość, z jaką występują zdarzenia przestępcze, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących

społeczność miast i gmin. Dlatego tak istotne jest prowadzenie adekwatnych działań prewencyjnych oraz operacyjnych i porządkowych, zmierzających w kierunku zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego

Zagadnienia z zakresu bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy Szczebrzeszyn realizuje Komisariat Policji w Szczebrzeszynie. Od czasu zmiany struktury organizacyjnej Komendy Miejskiej Policji w lutym 2011 roku Komisariat Policji w Szczebrzeszynie obsługuje miasto i gminę Szczebrzeszyn, gminę Sułów oraz Radecznicę.

Komisariat Policji w Szczebrzeszynie został oddany do użytku po gruntownym remoncie w dniu 01.02.2012 roku. Na jego wyposażeniu znajdują się 4 pojazdy służbowe oraz specjalistyczny sprzęt: noktowizor, alkomaty, latarki, kamizelki kuloodporne i odblaskowe, walizka technika kryminalistyki itp. Sam budynek wyposażony jest w sprzęt kwaterunkowy oraz sprzęt komputerowy niezbędny do obsługi interesantów.

W celu podnoszenia standardu bezpieczeństwa publicznego niezbędnym elementem wydaje się być kontynuacja i zacieśnianie współpracy władz samorządowych z Komisariatem Policji.

4.4. Służba Zdrowia

Opiekę medyczną w gminie zapewnia Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Szczebrzeszynie, który udziela świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, leczenia szpitalnego, ambulatoryjnej opieki specjalistycznej, fizjoterapii ambulatoryjnej oraz badań diagnostycznych: laboratoryjnych, rentgenodiagnostykach, usg i endoskopowych górnego i dolnego odcinka przewodu pokarmowego. Do szpitala przyjmowani są pacjenci z miasta i gminy Szczebrzeszyn oraz ościennych gmin. W latach 2018-2020 liczba hospitalizowanych pacjentów wynosiła:

2018 - 1616

2019 - 1553

2020 - 1321

W ramach świadczeń zdrowotnych realizowano programy profilaktyczne z zakresu raka szyjki macicy, chorób układu krążenia i nowotworów przewodu pokarmowego. W 2020 roku w związku z panującą pandemią SARS CoV 2 działalność szpitala w zakresie udzielania świadczeń zdrowotnych uzależniona była od wydawanych decyzji Wojewody Lubelskiego. W zakresie świadczeń zdrowotnych wprowadzono teleporady w podstawowej i ambulatoryjnej opiece specjalistycznej, utworzono punkt pobierania wymazów dla pacjentów podejrzanych o SARS CoV-2 oraz jako szpital węzłowy rozpoczął szczepienia personelu medycznego oraz szczepienia

populacyjne.

W szpitalu od dnia 23.10.2020 roku w oddziale chorób wewnętrznych powstał oddział do leczenia pacjentów, u których wykryto zakażenie SARS CoV 2. Do dnia 31.12.2020 roku w oddziale było leczonych 138 osób z objawami COVID-19 z terenu wielu gmin województwa lubelskiego i podkarpackiego. Leczenie chorych na COVID-19 kontynuowane jest w 2021 roku. Przychodnia Rejonowa w Szczepieszynie świadczy usługi medyczne w 6 poradniach- Poradnia Neurologiczna, Okulistyczna, Chirurgiczna, Laryngologiczna, Położniczo - Ginekologiczna, Urazowa i Rehabilitacyjna.

W miejscowości Bodaczów funkcjonuje również Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, który udziela świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej.

Od dnia 03 sierpnia 2020r na terenie Szczepieszyna funkcjonuje filia placówki Novamed, która oferuje pomoc zespołu lekarzy specjalistów, lekarzy rodzinnych, wykwalifikowanego personelu, współpracę z laboratoriami diagnostycznymi oraz nowoczesną aparaturę diagnostyczną.

Pomimo relatywnie dobrze rozwiniętej infrastruktury ochrony zdrowia mieszkańcy gminy Szczepieszyn mają dość ograniczony dostęp do specjalistycznych usług medycznych. Z takich usług korzystają oni najczęściej w Lublinie, ewentualnie, pod warunkiem dostępności miejsc w Biłgoraju lub Zamościu. Problemy zdrowotne mieszkańców gminy nie odbiegają od statystycznie najczęściej występujących problemów zdrowotnych mieszkańców innych gmin województwa lubelskiego. Dominują choroby układu krążenia, układu pokarmowego i choroby narządów ruchu.

4.5. Infrastruktura oświatowo edukacyjna

Dbłość o rozwój edukacji publicznej należy do najważniejszych zadań samorządów lokalnych. W 2019 r. na terenie gminy Szczepieszyn funkcjonowało 6 publicznych szkół podstawowych, w tym 3 publiczne szkoły podstawowe prowadzone przez Gminę Szczepieszyn i 3 również publiczne prowadzone przez Stowarzyszenia. W roku szkolnym 2018/2019 w szkołach podstawowych i gimnazjum uczyło się 770 uczniów, natomiast w roku szkolnym 2019/2020 (według stanu na 30 września 2019 r.) uczy się 726 uczniów.

Szkoły publiczne samorządowe

Tabela 8. Szkoły Podstawowe na terenie miasta i gminy Szczepieszyn

Nazwa szkoły	2018/2019		2019/2020
	oddziałów	uczniów	oddziałów
Szkoła Podstawowa Nr 1	16	389	16

w Szczepieszynie				
Szkoła	Podstawowa	8	160	8
w Bodaczowie				
Szkoła	Podstawowa	8	62	7
w Wielączy				

(Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy)

Szkoły publiczne niesamorządowe

Tabela 9. Szkoły Podstawowe na terenie miasta i gminy Szczepieszyn

Nazwa szkoły	2018/2019		2019/2020
	oddziałów	uczniów	oddziałów
Szkoła Podstawowa Nr 3 w Szczepieszynie	7	62	7
Szkoła Podstawowa w Wielączy Kolonii	7	33	7
Szkoła Podstawowa w Niedzieliskach	8	64	8

(Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy)

Na terenie Gminy Szczepieszyn funkcjonują 2 przedszkola samorządowe. Od lipca 2018 r. działalność w zakresie edukacji przedszkolnej prowadzi również placówka niepubliczna „Akademia Malucha”. Oddziały przedszkolne przy publicznych szkołach podstawowych funkcjonowały przy: Szkole Podstawowej w Wielączy; Szkole Podstawowej nr 3 im. Róży Zamoyskiej w Szczepieszynie, Szkole Podstawowej im. Stanisława Staszica w Niedzieliskach, Szkole Podstawowej w Wielączy Kolonii. W roku szkolnym 2018/2019 do przedszkoli oraz oddziałów przedszkolnych przy szkole podstawowej na terenie gminy Szczepieszyn uczęszczało 300 dzieci, w roku szkolnym 2019/2020 wg stanu na 30.09.2019 r., uczęszczało 297 dzieci. W roku szkolnym 2018/2019 dzieci w wieku 2,5 - 5 lat było 219 w roku szkolnym 2019/2020 było 228. Dzieci 6 letnich i starszych w roku szkolnym 2018/2019 było 81 w 2019/2020 było 69.

Tabela 10. Informacje o ogólnodostępnych przedszkolach w roku szkolnym 2018/2019 i 2019/2020

Jednostki:	Rok szkolny 2018/2019		Rok szkolny 2019/2020	
	Liczba		Liczba	
	oddziałów	dzieci / uczniów	oddziałów	dzieci / uczniów
Przedszkola publiczne (dwa)	7	201	7	199
Oddziały przedszkolne w szkołach	1	19	1	21

podstawowych samorządowych (jeden)				
Niepubliczne przedszkole (jedno)	2	22	2	21
Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych stowarzyszeniowych (trzy)	3	61	3	72

(Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy)

4.6 Infrastruktura sportowa i kultury

Działalność w zakresie upowszechniania kultury oraz edukacji kulturalnej wśród różnych grup wiekowych społeczeństwa naszej gminy prowadzi głównie Miejski Dom Kultury w Szczebrzeszynie zatrudniający 14 pracowników oraz Miejsko Gminna Biblioteka Publiczna zatrudniająca 4 pracowników. Stałe formy pracy w Miejskim Domu Kultury prowadzą zatrudnieni instruktorzy.

W roku 2019r w zakresie edukacji kulturalnej i zaspakajania potrzeb kulturalnych dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych, w Miejskim Domu Kultury prowadzone były stałe formy pracy z zakresu plastyki, muzyki, tańca, teatru oraz na bazie boisk Orlik rekreacyjno-sportowe. Zajęcia prowadzone były w następujących zespołach i kołach zainteresowań:

- Zespoły Taneczne (4 grupy)	- 50 osób
- Koło Plastyczne (dziecięce i młodzieżowe 3 grupy)	- 30 osób
- Koło Teatralno – Recytatorskie	- 7 osób
- Zespoły Wokalne i Muzyczne (3 grupy)	- 46 osób
- Pracownia Ceramiki Artystycznej (3 grupy)	- 20 osób
- Klub Seniora (2 grupy)	- 50 osób
- Drużyny Rekreacyjno-Sportowe (4 drużyny)	- 44 osoby

We wszystkich imprezach zorganizowanych przez MDK rokrocznie bierze udział kilka tysięcy mieszkańców naszej gminy w szczególności dzieci i młodzież. Udało się przeprowadzić wiele ciekawych przeglądów, konkursów i festiwali. Na uwagę zasługują imprezy, których organizatorem był Dom Kultury, były to m.in.:

- koncert zespołów młodzieżowych w Szczebrzeszynie,
- I Powiatowy festiwal piosenki dziecięcej i młodzieżowej „Rozśpiewany Chrzyszcz”
- koncert na powitanie wakacji, z okazji 25-lecia Pontyfikatu Jana Pawła II
- wigilia dla samotnych
- otwarte warsztaty tańca dla tancerzy oraz instruktorów tańca z woj. lubelskiego
- finałowy turniej mistrzostw woj. lubelskiego w tańcach dyskotekowych.

Mieszkańcy gminy mają do swojej dyspozycji bibliotekę w Szczebrzeszynie i filię zlokalizowaną

w Kawęczynie. Księgozbiór liczy 16 539 woluminów o charakterze uniwersalnym, obejmującym różne dziedziny wiedzy. Oprócz możliwości wypożyczania książek Biblioteka oferuje dostęp do Internetu z programie ministerialnego „Ikonka”.

Działalność kulturalną na terenie gminy Szczebrzeszyn pełnią również obiekty OSP, w których są pomieszczenia wykorzystywane jako świetlice i kluby z okazji różnego rodzaju imprez: zebrania, wesela lub zabawy ludowe. Oprócz niesienia pomocy np. w przypadku pożaru lub innych zdarzeniach losowych, strażacy organizują również zawody strażackie, biorą udział w różnych imprezach kulturalnych odbywających się na terenie gminy.

Gmina Szczebrzeszyn jest stosunkowo dobrze wyposażona w infrastrukturę sportową.

Obiekty sportowe zlokalizowane są głównie przy szkołach znajdujących się na terenie gminy.

Na terenie gminy Szczebrzeszyn działają następujące kluby, sekcje i stowarzyszenia sportowe:

- Ośrodek Sportu i Rekreacji w Szczebrzeszynie,
- Autonomiczna Sekcja Piłki Nożnej ROZTOCZE Szczebrzeszyn,
- Klub Sportowy ALWA Brody Małe,
- Stowarzyszenie Sportowe SANUS w Szczebrzeszynie,
- Ludowy Zespół Sportowy ANITEX w Kątach Drugich,
- Stowarzyszenie Sztuk i Sportów Walki BUSHIDO Szczebrzeszyn,
- Międzyszkolny Klub Sportowy Roztocze w Szczebrzeszynie
- Bodaczowski Klub Sportowy w Szczebrzeszynie

Od dnia 02 stycznia 2020 roku swoją działalność rozpoczęła Centrum Sportu i Rekreacji (CSIR). w Szczebrzeszynie. W Centrum zatrudnionych jest 5 pracowników

Celem strategicznym CSIR w 2020 było zapewnienie warunków i oferty dla powszechnego podejmowania aktywności fizycznej na każdym etapie życia oraz zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych poprzez modernizację i doposażenie obiektów pełniących funkcje rekreacyjno-oświatowe.

W 2020 roku CSIR podejmował szereg działań integrujących środowisko sportowe na terenie Miasta i Gminy Szczebrzeszyn m.in.:

- Dzień Kobiet na sportowo (7 marca 2020r) odbył się rajd pieszy po wąwozach dla wszystkich chętnych mieszkańców, zakończony ogniskiem oraz zajęcia ZUMBY
- Ferie 2020 (13 stycznia-26 stycznia) imprezy rekreacyjno – sportowe dla dzieci i młodzieży m.in. turnieje piłki nożnej, tenisa stołowego, gry i zabawy
- Festyn rodzinny „Pożegnanie wakacji” – 23 sierpnia

- „Zawody sportowe Sitno 2020”

CSIR współpracuje z organizacjami pozarządowymi- MKS Szczebrzeszyn, ASPN Szczebrzeszyn, BKS Bodaczów, Alwa Brody Małe, Stowarzyszeniem Sztuk i Sportów Walki BUSHIDO Szczebrzeszyn- udostępnienie bazy sportowej na treningi i organizację zawodów sportowych. Ponadto współpracuje z klubami sportowymi działającymi na terenie gmin ościennych- Gryf Gmina Zamość

4.7. Organizacje społeczne

Oprócz sektora prywatnego i publicznego bardzo dużą rolę w oddziaływaniu na rzecz mieszkańców oraz integracji i aktywizacji społecznej odgrywają organizacje pozarządowe. Fakt iż działają one w interesie publicznym sprawia, że ich współpraca z Ośrodkiem Pomocy Społecznej zwiększa skuteczność podejmowanych działań. Na terenie gminy funkcjonują następujące organizacje pozarządowe:

- Stowarzyszenie Przyjaciół Szczebrzeszyna
- Stowarzyszenie Wspierania Kultury
- Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy (MUKS) przy Gimnazjum w Szczebrzeszynie
- Stowarzyszenie Sztuk i Sportów Walki BUSHIDO w Szczebrzeszynie
- ASPN „Roztocze” Szczebrzeszyn
- Młodzieżowa Sekcja Piłki Nożnej „Roztocze” Szczebrzeszyn
- Stowarzyszenie Sportowe SANUS w Szczebrzeszynie
- Ludowy Zespół Sportowy ANITEX w Kątach Drugich
- Klub Sportowy ALWA Brody Małe
- Bodaczowski Klub Sportowy- BKS Bodaczów
- Jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych
- Koła Gospodyń Wiejskich

Dodatkowo na terenie gminy funkcjonują Stowarzyszenia zarejestrowane w mieście Zamość, jednak zakres ich działalności rozszerza się na gminę Szczebrzeszyn poprzez kościoły i szkoły, dzięki współpracy nauczycieli i księży. Są to:

- Katolickie Stowarzyszenie Ruchu Światło- Życie Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej” CEDRON”;
- Związek Harcerstwa Polskiego Hufiec Zamość.

V. Diagnoza problemów społecznych gminy Szczepieszyn

Szczegółowa charakterystyka problemów społecznych występujących na terenie gminy jest wynikiem analizy dokumentów statystycznych ewidencjonowanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej i Komisariat Policji w Szczepieszynie oraz danych statystycznych wygenerowanych z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu dla obszaru gminy Szczepieszyn. Analizie poddano dokumentację opisującą trzyletni horyzont czasowy, biorąc pod uwagę liczbę rodzin objętych różnymi formami wsparcia z uwagi na występowanie problemów definiowanych w kategoriach problemu społecznego. Taką metodologię uznano za najbardziej wartościową dla rzetelnej identyfikacji problemów społecznych. Analizie poddano wartości liczbowe obrazujące liczbę osób i rodzin korzystających z różnego typu wsparcia oferowanego przez OPS lub przy jego udziale, uznając, że te osoby i rodziny stanowią istotną grupę reprezentatywną, bowiem reprezentują tę część mieszkańców gminy, która dotknięta jest różnego rodzaju problemami społecznymi.

Adresatami pomocy społecznej są przede wszystkim rodziny i osoby, które nie posiadają wystarczających środków finansowych na zaspokojenie elementarnych potrzeb. Świadczenia z pomocy społecznej udzielane są na zasadzie pomocniczości, co wskazuje na istnienie pewnej powinności społeczeństwa w odniesieniu do ludzi.

Tabela 11. Świadczeniobiorcy z pomocy społecznej w latach 2017-2019

	2017	2018	2019
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	538	486	429
Liczba osób w rodzinach	934	847	746

(Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OPS)

Analizując dane zawarte w tabeli wynika, że liczba beneficjentów pomocy społecznej w latach 2017 - 2019 nieznacznie spada. Z roku na rok maleje liczba rodzin korzystających z oferty wsparcia finansowego Ośrodka Pomocy Społecznej. Poza pomocą finansową Ośrodek Pomocy Społecznej wspiera rodziny z terenu Gminy świadcząc pracę socjalną mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez wypełnianie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków

sprzyjających temu celowi oraz rozwinięcia lub wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej. Praca socjalna prowadzona jest w oparciu o diagnozę sytuacji klienta dokonaną przez pracownika socjalnego, związana jest z opracowaniem planu pomocy i wsparcia w zależności od indywidualnej sytuacji oraz posiadanego potencjału osoby lub rodziny. Pomimo polepszającej się sytuacji finansowej mieszkańców gminy, pomoc w formie pracy socjalnej wciąż utrzymuje się na stałym poziomie. Świadczy to o istnieniu problemów społecznych, u podłoża których nie leżą problemy finansowe, ale bezradność, brak umiejętności polegających na właściwym gospodarowaniu posiadanymi zasobami.

Rodzaj i forma świadczeń oraz tryb ich przyznawania jasno określone są w ustawie o pomocy społecznej z 12 marca 2004 roku. Zadaniem Ośrodka Pomocy Społecznej jest przede wszystkim wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne zasoby i możliwości.

Tabela 12 . Udzielone świadczenia – zadania własne gminy w latach 2017-2019

Formy pomocy	Liczba świadczeń			Kwota świadczeń w zł			Liczba rodzin		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Zasiłki stałe	689	620	642	355 058	318 776	346 344	68	72	67
Zasiłki okresowe	334	291	262	124 984	104 642	98 997	91	82	81
Schronienie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Posilek	37 369	35 926	29 211	158 737	139 127	112 678	166	150	128
Usługi opiekuńcze	16 230	14 904	15 920	151 719	386 578	389 984	34	26	31
Sprawienie pogrzebu	0	0	1	0	0	2700	0	0	1
Inne zasiłki celowe	43	55	53	11 236	10 993	12 986	18	24	18
Praca socjalna	-	-	-	-	-	-	352	313	225
Odpłatność gminy za pobyt w DPS		121	161		277393	322132	12		20
Pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Poradnictwo specjalistyczne	0	0	0	0	0	0	18	6	5
Interwencja kryzysowa	0	0		0	0	0	0	0	0

(Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OPS)

Z analizy danych zawartych w tabeli wynika, że zasiłek okresowy oraz posiłek to świadczenia o największym rozmiarze i tym samym pozostają ważnym instrumentem do wsparcia rodzin zamieszkujących gminę.

Liczba zasiłków stałych od 2017 roku utrzymuje się na jednakowym poziomie. Niejednokrotnie niepełnosprawność powiązana jest również z procesem starzenia się społeczeństwa. Należy to zjawisko mieć na uwadze analizując dane demograficzne. W przyszłości istotna może okazać się realizacja zadań w formie usług opiekuńczych oraz kierowania do domów pomocy społecznej. Niekorzystne tendencje demograficzne oraz zmiany w strukturze rodzin sprawiają, że coraz większa część opieki nad osobami starszymi i przewlekle chorymi jest przenoszona do różnych form instytucjonalnych.

Od lat w naszej gminie wśród przyczyn przyznawania świadczeń pomocy społecznej dominują problemy związane z trudną sytuacją ekonomiczną, problemami zdrowotnymi oraz trudnościami w prawidłowym funkcjonowaniu rodziny.

Pomimo różnorodnych przyczyn i wielorakich potrzeb materialnych i socjalnych występujących wśród rodzin i osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy potrzebujący ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Katalog powodów przyznawania pomocy z pomocy społecznej przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13 . Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w 2019 r.

Powody trudnej sytuacji materialnej	Liczba rodzin	W tym na wsi	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	81	33	170
Bezrobocie	137	66	399
Długotrwała i ciężka choroba	67	27	109
Niepełnosprawność	91	42	172
Bezradność w sprawach op. wych.	46	24	187
Potrzeba ochrony macierzyństwa	41	19	202
Sieroctwo	0	0	0
Alkoholizm	2	2	2
Przemoc w rodzinie	2	1	5
Trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z	1	1	1

zakładu karnego			
Bezdomność	3	2	3
Trudności w przystosowaniu się do życia młodzieży opuszczającej placówki op- wych	46	24	187
Narkomania	0	0	0

(Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OPS)

Z analizy danych wynika, że bezrobocie występuje jako pierwsza przyczyna przyznawania świadczeń i udzielenia pomocy. Ma znaczący wpływ na pogarszanie się warunków socjalno - bytowych osób i rodzin. Jest problemem, nie tylko człowieka nim dotkniętego, wpływa na życie i funkcjonowanie całej rodziny i najbliższego otoczenia. W miarę przedłużania się okresu pozostawania bez pracy problemy te narastają i tworzą kolejne m.in. bezradność życiową i izolację społeczną. Skutkami bezrobocia są: problemy finansowe, nieumiejętne zagospodarowanie wolnego czasu i środków budżetu domowego, izolacja społeczna, zniechęcenie do działania, brak nadziei na poprawę sytuacji.

Drugim powodem pod względem częstotliwości przyznawania świadczeń pomocy społecznej jest niepełnosprawność, jednakże nadal pozostaje zjawiskiem trudnym do oszacowania, gdyż nie dysponujemy wiarygodnymi danymi wskazującymi rzeczywistą liczbę osób niepełnosprawnych w gminie.

Jako trzecią z głównych przyczyn przyznania pomocy dla rodzin z gminy Szczebrzeszyn wymienia się ubóstwo - rozumiane jako posiadanie dochodów, które nie przekraczają kryterium dochodowego określonego w ustawie o pomocy społecznej. Ubóstwo stanowiło dość duży odsetek w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy społecznej. Problemowi temu niejednokrotnie towarzyszą inne, takie jak długotrwała choroba. Unormowania prawne nie zawierają definicji tej kategorii powodu, uznanie długotrwałej choroby jako podstawy udzielania świadczenia z pomocy społecznej odbywa się na podstawie zaświadczenia wystawionego przez uprawnionego lekarza. Taką przesłanką może być choroba, która przyczynia się do zwiększenia wydatków osoby i rodziny na jej leczenie lub spowoduje zmniejszenie szans na rynku pracy na znalezienie zatrudnienia.

Zjawisko bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego głównie związane jest z problemami w sferze opieki nad dziećmi i dotyka najczęściej rodziny niepełne oraz wielodzietne. W szerszym aspekcie łączą się z nim wszelkiego

rodzaju przejawy niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego i zapewnieniu członkom rodziny godziwego bytu oraz poczucia bezpieczeństwa.

Poza wyżej wspomnianymi przesłankami, które w mniejszym stopniu stanowiły powód przyznawania świadczeń z pomocy społecznej należy uwzględnić alkoholizm, potrzebę ochrony macierzyństwa, bezdomność, opuszczenie zakładu karnego, zdarzenie losowe i przemoc w rodzinie. Rodzaj i forma świadczeń oraz tryb ich przyznawania jasno określone są w ustawie o pomocy społecznej z 12 marca 2004 roku. Zadaniem pracowników socjalnych Ośrodka Pomocy Społecznej jest przede wszystkim wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne zasoby i możliwości. VI. Charakterystyka wybranych problemów społecznych na terenie gminy Szczebrzeszyn

6.1 Bezrobocie

Bezrobocie to zjawisko polegające na istnieniu w społeczeństwie kategorii osób, które są pozbawione stałej pracy zarobkowej, chociaż jej potrzebują. Bezrobocie ma ujemne skutki dla społeczeństwa. Są nimi: duże koszty świadczeń socjalnych, niewykorzystanie zdolności do pracy i umiejętności osób bezrobotnych, poczucie zagrożenia utratą pracy ludzi zatrudnionych i niebezpieczeństwo zwiększenia się zjawisk niepożądanych.

Bezrobocie jest dominującym problemem dla wielu osób i rodzin zamieszkałych na terenie gminy Szczebrzeszyn. Konsekwencją bezrobocia jest pogorszenie się stanu zdrowia fizycznego i psychicznego społeczeństwa, wzrost przestępczości i patologii. Długotrwały okres pozostawania bez pracy wpływa na obniżenie aktywności, zahamowanie rozwoju osobowości, rodzi obojętność i frustrację. W efekcie powoduje wycofanie się z życia społecznego, zerwanie dotychczasowych więzi towarzyskich, niekiedy rozpad rodziny, społeczną izolację oraz brak wiary we własne możliwości. Sytuacja taka negatywnie oddziałuje na funkcjonowanie osób i rodzin.

Skalę bezrobocia w gminie Szczebrzeszyn najlepiej odzwierciedlają dane pochodzące z Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu. Według pobranych danych na koniec grudnia 2020 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych wynosiła 461 osób. Od 2018 roku liczba osób bezrobotnych w gminie utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Najwięcej osób zarejestrowanych jako bezrobotne było w 2018 roku- 452 osoby. Później nieznacznie bezrobocie zmniejszyło się, osiągając 389 osób w 2019 roku, w roku następnym sytuacja ponownie wróciła do wskaźnika 461 osób zarejestrowanych.

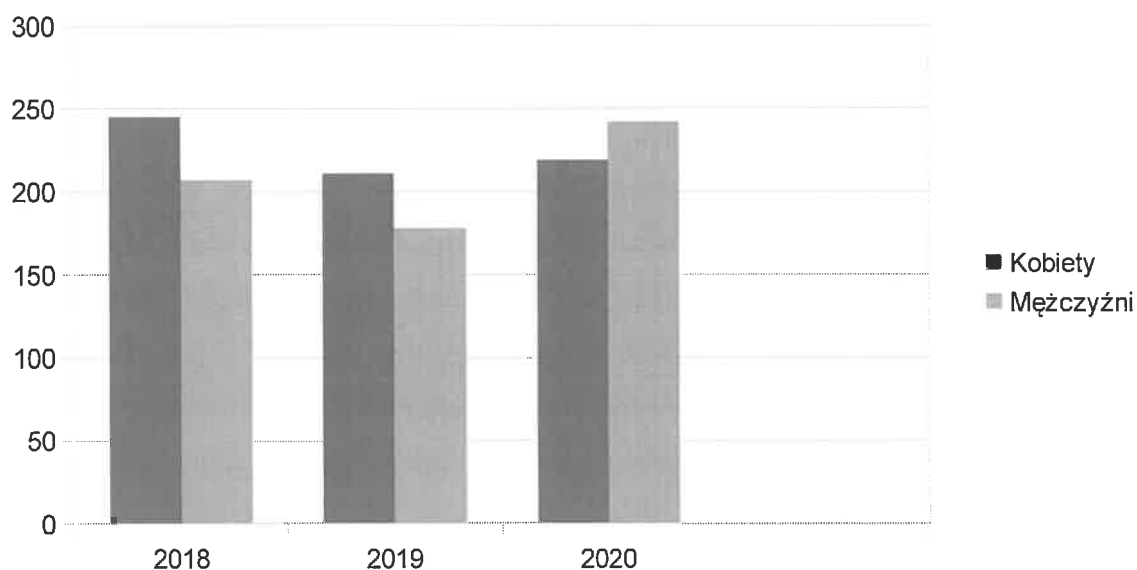
Tabela 14 . Struktura bezrobocia w gminie Szczepczeszyn w latach 2018-2020

2018		2019		2020	
Ogółem - 452		Ogółem - 389		Ogółem - 461	
Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
245	207	211	178	219	242

(Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP Zamość)

Reprezentacja bezrobotnych gminy Szczepczeszyn w ujęciu według płci w latach 2018-2020 została zaprezentowana na poniższym wykresie.

Wykres 2. Osoby bezrobotne według płci w latach 2018-2020

(Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP Zamość)

Analizując populację bezrobotnych gminy Szczepczeszyn pod względem płci dostrzegamy, że najliczniejszą grupę w latach 2018-2019 stanowią kobiety natomiast w 2020r odnotowuje się tendencję wzrostową wśród mężczyzn.

Tabela 15. Bezrobotni zarejestrowani wg wieku w latach 2018-2020 (stan na koniec roku).

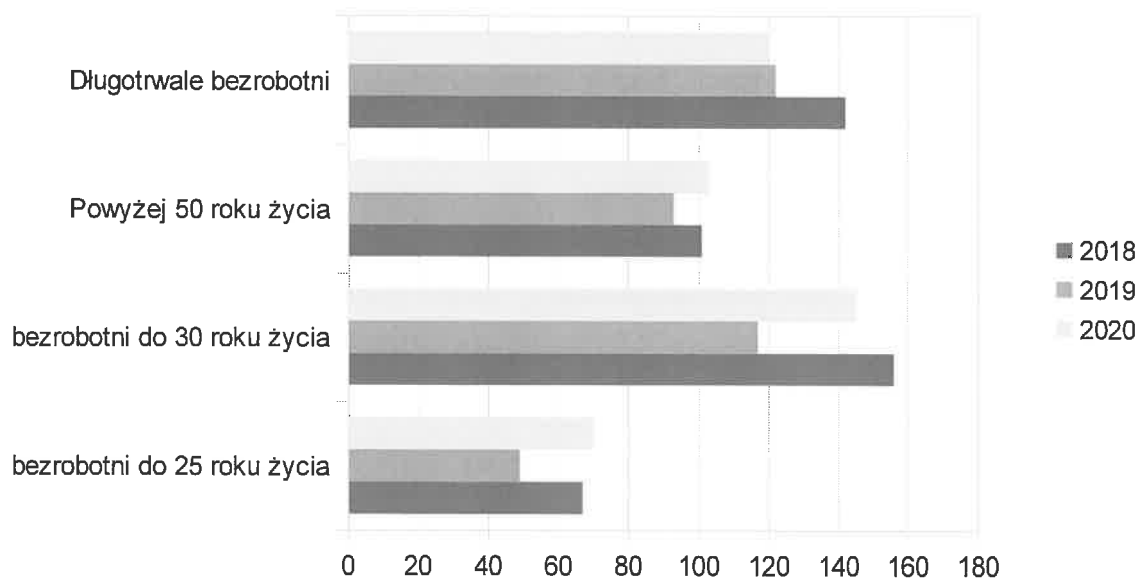
Podział bezrobotnych			
	2018	2019	2020
Ogółem	452	389	461
Do 25 roku życia	67	49	70

Do 30 roku życia	156	117	145
Powyżej 50 roku życia	101	93	103
Długotrwale bezrobotni	142	122	120

(Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP Zamość)

Na koniec 2020 roku wśród osób bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby młode w wieku do 30 roku życia (145) oraz osoby powyżej 50 roku życia (103), osoby pozostające bez zatrudnienia długotrwale, powyżej 24 miesięcy (120). Podobnie przedstawiała się struktura bezrobotnych w latach poprzednich. Szczegółowe dane dotyczące omawianej tematyki przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 3. Grupy wiekowe osób bezrobotnych na terenie gminy Szczepczeszyn w okresie 2018-2020

(Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP Zamość)

Charakterystyczną cechą rynku pracy na terenie gminy Szczepczeszyn jest fakt, że utrzymuje się na stosunkowo wysokim poziomie udział liczby bezrobotnych w grupie wiekowej do 30 roku życia.

Jak wynika z analizy powyższych danych w gminie i mieście Szczepczeszyn bezrobocie jest poważnym problemem ogólnospołecznym.

W celu zminimalizowania problemu bezrobocia wskazane jest zintegrowanie działań

Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu z instytucjami, organizacjami i podmiotami funkcjonującymi na rynku pracy w kierunku tworzenia miejsc pracy i zwiększenie środków finansowych na aktywizację osób bezrobotnych

6.2. Przemoc w rodzinie

Innym bardzo istotnym, a zarazem delikatnym problemem jest przemoc w rodzinie.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nakłada na samorząd obowiązek opracowania i realizacji programu dążącego do zmniejszenia skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz zwiększenia skuteczności udzielanej pomocy osobom jej doświadczającym. Odpowiednio przygotowane i wdrażane działania powinny doprowadzić do rozwiązania kluczowych problemów związanych z przemocą na terenie miasta. W ogólnej metodologii tworzenia tego typu dokumentów najistotniejszym elementem jest możliwie szerokie i rzetelne rozpoznanie skali problemu. Niniejsza diagnoza jest zatem punktem wyjścia i podstawą do planowania i podejmowania działań.

Informacje gromadzone przez Zespół Interdyscyplinarny, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Komisariat Policji w Szczebrzeszynie stanowiły podstawę do poznania skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz działań podejmowanych w ramach systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Ze względu na charakter problemu przemocy bardzo trudno jest oszacować faktyczną liczbę osób, których ona dotyka. Bardzo często przemoc domowa jest ukrywana i duża część osób, które jej doświadczają, nie decyduje się na ujawnienie i zwrócenie się o pomoc do instytucji działających w ramach lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy.

Świadczą o tym dane o liczbie ofiar przemocy wyliczone w oparciu o liczbę wypełnionych Niebieskich Kart w roku 2019 i 2020 w Polsce.

Analizując powyższe dane można stwierdzić, że liczba sporządzanych Niebieskich Kart z roku na rok zmienia się, co świadczy o tym, że wzrasta świadomość społeczności lokalnej co do zjawiska przemocy domowej na terenie gminy.

Tabela 16 . Dane dotyczące interwencji domowych przeprowadzonych przez KP Szczebrzeszyn

Rok	2017	2018	2019
Liczba interwencji	1581	1026	941
Dotyczące przemocy domowej	21	35	50

(Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych KP w Szczebrzeszynie)

Na podstawie danych uzyskanych z Komisariatu Policji w Szczebrzeszynie ustalono, że w latach 2017-2019 odnotowano mniejszą ilość interwencji w stosunku do poprzednich lat jednak zwiększyła się liczba interwencji mających związek z przemocą domową. Poniżej zamieszczono dane dotyczące postępowań przygotowawczych i sprawdzających wynikających z art. 207 kk.

Tabela 17. Dane dotyczące postępowań przygotowawczych i sprawdzających wynikających z art. 207 kk

Rok	2017	2018	2019
Postępowania przygotowawcze /RSD/	8	9	9
Postępowania sprawdzające /RCzS/	7	4	5

(Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych KP w Szczebrzeszynie)

Analizując powyższe dane ustalono, że w opiniowanym okresie liczba postępowań sprawdzających i przygotowawczych z art. 207 kk jest na zbliżonym poziomie.

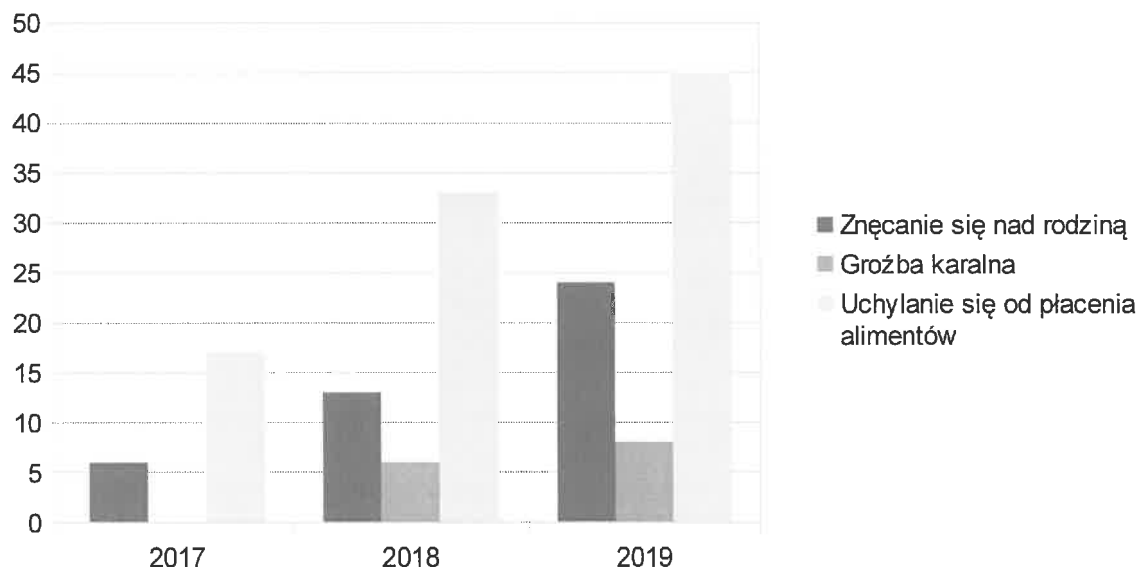
Tabela 18. Kwalifikacja prawna wszczętych/ stwierdzonych/zakończonych postępowań

Rok	2017			2018			2019		
	w	s	z	w	s	z	w	s	z
Znęcanie się nad rodziną	6	6	6	18	13	18	27	24	27
Groźba karalna	0	0	0	15	6	15	9	8	9
Uchylenie się od płacenia alimentów	17	17	17	38	33	38	54	45	54

(Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Szczebrzeszynie)

Z przedstawionych danych wynika, że na terenie Gminy Szczebrzeszyn odnotowano wzrost przestępczości w kategorii przestępstw związanych ze znęcaniem się nad rodziną oraz uchyleniem się od płacenia alimentów. W celu obrazowego przedstawienia problemu sporządzono niniejszy wykres.

Wykres 4. Kwalifikacja prawna stwierdzonych przestępstw w latach 2017-2019

(Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Szczepleszynie)

Przemoc domowa, w myśl ustawy o pomocy społecznej, jest jednym z powodów przyznania pomocy przez Ośrodek Pomocy Społecznej. Osoby i rodziny dotknięte tym problemem mają możliwość skorzystania z wieloaspektowej pomocy zarówno finansowej, jak i rzeczowej, psychologicznej, prawnej oraz w postaci pracy socjalnej. Dane z lat poprzednich wskazują, że w poszczególnych latach liczba rodzin zgłaszających się o pomoc z powodu przemocy zmienia się, jednak najczęściej rodzin wspierano w 2019 roku. Obecnie odnotowuje się tendencję spadkową.

Z danych Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Szczepleszyn realizowano procedurę „Niebieskiej Karty” w następujący sposób:

Tabela 19. Liczba sporządzonych procedur Niebieskie Karty w latach 2018-2020

	2018	2019	2020
Liczba sporządzonych kwestionariuszy Niebieskie Karty	19	35	20

(Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego w Szczepleszynie)

Największą liczbę procedur Niebieska Karta wszczęto w w 2019 roku - sporządzono 35

kwestionariuszy. W roku 2018 i 2020 wszczęto procedurę w zbliżonej liczbie. W każdym roku większość Niebieskich Kart wypełniana była przez Policję oraz pracowników socjalnych Ośrodka Pomocy Społecznej.

Podsumowując, dane dotyczące liczby sporządzonych Niebieskich Kart nie oddają w pełni obrazu problematyki przemocy domowej na terenie gminy. Zjawisko to jest trudne do zdiagnozowania między innymi ze względu na strach przed sprawcą przemocy i niewiarę w uzyskanie jakiegokolwiek pomocy w celu zmiany obecnej sytuacji w której znajdują się osoby doświadczające przemocy.

6.3. Alkoholizm

Problemy wynikające ze spożywania alkoholu oraz zażywania środków odurzających stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami oraz środowiskiem rodzinnym.

Gmina Szczebrzeszyn realizuje przyjęty Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Szczebrzeszyn.

Jest to podstawowy dokument określający zakres i formę realizacji działań związanych z przeciwdziałaniem alkoholizmowi i narkomanii na terenie Gminy. Program ma na celu tworzenie spójnego systemu działań naprawczych i profilaktyki zmierzającej do zapobiegania powstawaniu nowych problemów alkoholowych i innych uzależnień, oraz zmniejszeniu tych, które aktualnie występują.

Tabela 20. Osoby nadużywające alkoholu objęte działaniami GKRPA

Formy Działania	2018	2019	2020
Liczba osób nadużywających alkoholu	74	72	65
Skierowania na leczenie (do sądu)	4	5	1

(Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GKRPA w Szczebrzeszynie)

VII. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest heurystyczną techniką analityczną czyli ogółem sposobów i reguł postępowania, służącą uporządkowaniu posiadanych informacji i podejmowaniu najważniejszych decyzji w skomplikowanych sytuacjach, wymagających analizy dostępnych informacji.

W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nimi stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej. Analiza SWOT polega na segregacji czynników odnoszących się do polityk rozwojowych gminy przy jednoczesnym ich podziale na **strenghts** – mocne strony, **weaknesses** – słabe strony, **opportunities** – szanse, i **threats** – zagrożenia.

Obszar 1: Bezrobocie, ubóstwo i bezdomność

Mocne strony	Słabe strony
---------------------	---------------------

<ul style="list-style-type: none"> • upowszechnianie ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy • upowszechnianie informacji o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach • pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na przeciwdziałanie bezrobociu realizacja Projektu „Bądź aktywny” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 • istniejąca baza instytucjonalna umożliwiająca świadczenie usług społecznych (w tym m. in. organizację zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży) oraz aktywizację społeczności lokalnych na rzecz integracji społecznej (m.in. świetlice szkolne, MDK, świetlice, boiska, biblioteka) • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych 	<ul style="list-style-type: none"> • niska skuteczność działań na rzecz osób dotkniętych bezrobociem • niewystarczające w stosunku do potrzeb działania zachęcające inwestorów do tworzenia w mieście nowych miejsc pracy (np. dotyczące przygotowywania terenów pod inwestycje, oferowania ulg podatkowych) • nieodpowiednie zasoby mieszkań komunalnych w mieście, w tym socjalnych • niższy niż dla mężczyzn współczynnik aktywności zawodowej kobiet wynikający, m.in. z: niechęci pracodawców do ich zatrudniania (kobiet młodych, matek powracających po urlopiach macierzyńskich), braku prawidłowo funkcjonującego systemu wspomagania rodziców w procesie wychowawczo-opiekuńczym, niskiego wskaźnika samozatrudnienia kobiet • niekorzystna struktura bezrobocia: wysoki udział trwale bezrobotnych, wysoki udział bezrobocia wśród młodzieży
--	--

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • aktywne poszukiwanie pracy przez bezrobotnych • możliwość ograniczenia bezrobocia w mieście dzięki dostępowi do europejskich rynków pracy oraz środkom finansowym z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) • istnienie w regionie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezrobotnych • wykorzystanie potencjału społeczności lokalnych na rzecz realizacji usług społecznych, animowanie środowisk lokalnych, upowszechnienie wolontariatu i społecznych grup wsparcia 	<ul style="list-style-type: none"> • utrzymujący się wysoki poziom bezrobocia w gminie • występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia • niska skuteczność projektów dofinansowanych z funduszy zewnętrznych • ograniczony potencjał inwestorów w regionie • brak podmiotów ekonomii społecznej w gminie • ograniczone możliwości znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież; migracja ludzi młodych za pracą

<ul style="list-style-type: none"> • rozwój nowych form realizacji usług społecznych dla osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym 	<ul style="list-style-type: none"> • pogarszająca się sytuacja społeczno – gospodarcza (trudny rynek pracy, bezrobocie) hamująca rozwój przedsiębiorczości społecznej
--	--

Obszar 2 : Rodzina, dzieci i młodzież

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • odpowiednia dostępność szkół podstawowych i średnich w mieście • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży • podniesienie kwalifikacji zawodowych i personalnych pracowników służb wspierających rodzinę poprzez system specjalistycznych szkoleń • stała liczba dzieci, w stosunku do których sąd orzekł umieszczenie w pieczy zastępczej 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczający dostęp rodzin do poradnictwa specjalistycznego • brak w mieście grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci • niewystarczający dostęp do placówek wsparcia dla dzieci i młodzieży w gminie • niedostosowana do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferta spędzania czasu wolnego
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • możliwość kontynuowania w gminie nauki na poziomie ponadpodstawowym • istnienie w regionie organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży • rosnąca liczba wolontariuszy wśród dzieci i młodzieży • zmniejszająca się liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej oraz rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych • podniesienie dochodu rodzin poprzez transfery socjalne 	<ul style="list-style-type: none"> • zagrożenia funkcjonowania rodziny, (ubóstwo, przemoc w rodzinie, migracje zarobkowe rodziców, rozpad więzi rodzinnych, kryzys wartości) • możliwe zmiany będące skutkami pandemii COVID-19: wzrost bezrobocia, kryzys gospodarczy, wzrost nierówności społecznych • niski poziom koordynacji działań instytucji i organizacji wspierających rodziny, dzieci i młodzież

--	--

Obszar 3 : Uzależnienia i przemoc w rodzinie

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez pracowników socjalnych Ośrodka Pomocy Społecznej • prowadzenie wśród rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych działań edukacyjno-szkoleniowych w zakresie uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie • prowadzenie wśród dzieci i młodzieży działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w zakresie uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie • podejmowanie działań w ramach zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie • działalność Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Szczebrzeszynie 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczony dostęp rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej • ograniczony dostęp do poradni odwykowej • brak grup wsparcia dla osób uzależnionych, współuzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększająca się świadomość społeczna, w tym dzieci i młodzieży, rodziców i nauczycieli na temat problemów uzależnień i przemocy • utrzymująca się n tym samym poziomie liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie wymagających umieszczenia w ośrodkach wsparcia • istnienie w regionie organizacji pozarządowych działających w obszarze 	<ul style="list-style-type: none"> • relatywnie niska liczba osób wyleczonych z uzależnień w gminie • obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej • zwiększająca się liczba rodzin wymagających interwencji z powodu przemocy w rodzinie • rosnąca liczba osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych

przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> zwiększająca się liczba osób wymagających działań korekcyjno-edukacyjnych
--	---

Obszar 4 : Starzejące się społeczeństwo i niepełnosprawność

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie profilaktyki i zdrowego stylu życia funkcjonowanie na terenie gminy mieszkania chronionego wspieranego Gminny Dom Seniora im. Jana Feliksiaka informowanie osób starszych i niepełnosprawnych o przysługujących im prawach i dostępnych formach pomocy dysponowanie wystarczającą liczbą pracowników świadczących osobom starszym i niepełnosprawnych opiekę i wsparcie, w tym w formie usług opiekuńczych odpowiadająca potrzebom osób starszych infrastruktura techniczna w gminie upowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych ofert pracy i informacji o wolnych miejscach pracy zapewnianie dostępu do kształcenia integracyjnego w mieście podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych realizacja Programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” dostrzeganie seniorów jako ważnych odbiorców działań skierowanych do nich przez jednostki kultury, edukacji, 	<ul style="list-style-type: none"> niewielkie możliwości kontynuowania przez osoby starsze aktywności zawodowej system opieki zdrowotnej nie w pełni wychodzący naprzeciw potrzebom seniorów, w tym m.in.: brak badań, brak specjalistów, geriatrów, dietetyków, diabetologów, długie kolejki do zaplecza rehabilitacyjnego, usprawniającego brak oferty szkoleniowej i edukacyjnej dla osób starszych niewystarczająca promocja działań na rzecz seniorów skutkująca ich wykluczeniem informacyjnym, pewne formy dyskryminacji ze względu na wiek (ageizmu), przejawiające się świadomym brakiem informacji; niski udział osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym mała liczba ofert pracy dla osób z niepełnosprawnościami zbyt mała liczba Zakładów Pracy Chronionej ograniczenia w dostępności do ogólnodostępnych dóbr kulturalnych i usług społecznych w związku z utrudnieniami komunikacyjnymi;
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> możliwość uzyskanie przez osoby starsze pomocy ze strony rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> zwiększająca się liczba osób starszych i niepełnosprawnych w gminie

<ul style="list-style-type: none"> • zwiększająca się społeczna akceptacja osób niepełnosprawnych • istnienie w regionie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych • wzrost samoświadomości osób starszych co do swoich potrzeb • dodatkowe transfery finansowe dla osób posiadających uprawnienia do świadczeń emerytalnych (np. trzynasta emerytura, świadczenie uzupełniające) 	<ul style="list-style-type: none"> • niezadowalający poziom życia osób starszych • postępujący proces starzenia się społeczeństwa, w tym również niska dzietność, a nie tylko fakt wydłużania życia • osłabienie więzi rodzinnych i atomizacja rodziny • duże dysproporcje w możliwości skorzystania z usług społecznych pomiędzy miastem i wsią • niewielki udział osób starszych w działaniach prozdrowotnych • wzrost kosztów realizacji usług społecznych oraz ograniczone środki finansowe na realizację zadań w tym zakresie • ograniczenia finansowe osób starszych wynikające z niskich rent i emerytur • istnienie zjawiska marginalizacji problemów i potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych • występowanie zjawiska migracji osób młodych do większych jednostek administracyjnych • wykluczenie cyfrowe/ograniczony dostęp do nowoczesnych technologii • istnienie w gminie barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym
--	--

Obszar 5 : Kapitał społeczny i aktywność obywatelska

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • dysponowanie odpowiednią do potrzeb liczbą pracowników socjalnych • dobrze wykwalifikowana kadra zatrudniona w OPS-ie • posiadanie wiedzy na temat 	<ul style="list-style-type: none"> • niski poziom współpracy specjalistów; brak płaszczyzny do wspólnego działania • Mała aktywność społeczna mieszkańców w realizacji działań

<p>problemów społecznych występujących w mieście</p> <ul style="list-style-type: none"> • informowanie beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach uzyskania wsparcia • odpowiednia jakość obsługi klienta systemu pomocy społecznej • zwiększająca się aktywność kół gospodyń wiejskich, Ochotniczych Straży Pożarnych, zespołów ludowych, itp. • pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej • rozwój wolontariatu i grup samopomocowych • wyłanianie się lokalnych liderów w społecznościach lokalnych • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz z przedstawicielami kościołów i związków wyznaniowych 	<p>mających na celu rozwiązywanie problemów społecznych w społeczności lokalnej oraz własnego środowiska;</p> <ul style="list-style-type: none"> • zła komunikacja między mieszkańcami. • Słaba komunikacja pomiędzy sektorami: pozarządowy, administracja , przedsiębiorcy • Migracja zwłaszcza młodych i wykształconych osób • Nierównomierny rozkład terytorialny organizacji pozarządowych realizujących zadania własne i zlecone samorządu, a także rozwój lokalnych organizacji pozarządowych
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> • istnienie w gminie organizacji pozarządowych • wspieranie rozwoju różnorodnych form samopomocy • upowszechnianie i promocja wolontariatu oraz społecznych grup wsparcia • rozwój partnerstw lokalnych i wzrost zaangażowania społeczności lokalnych w rozwój swojej gminy • uwzględnienie problematyki zwiększenia aktywizacji społeczności lokalnej w dokumentach strategicznych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym 	<ul style="list-style-type: none"> • niska tożsamość regionalna wśród młodzieży • zbyt skomplikowane procedury ubiegania się o zewnętrzne środki finansowe • zbyt mała liczba silnych i trwałych liderów społecznych; • popadanie w rutynę oraz syndrom wypalenia zawodowego wśród pracowników pomocy społecznej • niewłaściwie finansowany system pomocy społecznej • niekorzystny wizerunek sektora pomocy społecznej • niski poziom aktywności mieszkańców miasta w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych

VIII. Misja Strategii i wizja

Nadrzędnym celem lokalnej polityki społecznej jest poprawa jakości życia ludności gminy, na którą składa się szereg czynników kształtujących warunki życia wspólnoty oraz poszczególnych rodzin i osób samotnie gospodarujących. Wynika stąd potrzeba integracji działań sektorowych w ramach pomocy społecznej, rynku pracy, edukacji, kultury, sportu, zdrowia, mieszkalnictwa i polityki prorodzinnej, w ścisłym powiązaniu z realizowanymi w gminie inwestycjami „twardymi” w infrastrukturę techniczną oraz gospodarkę.

Strategiczna wizja rozwoju społecznego zakłada zatem zmiany na lepsze w niemalże każdej dziedzinie życia mieszkańców. Misją samorządu gminy Szczebrzeszyn w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2025 jest wzmacnianie rodzin, przeciwdziałanie różnym formom marginalizacji i wykluczenia społecznego, podniesienie jakości życia mieszkańców i stwarzanie im warunków do rozwoju oraz integrowanie społeczności lokalnej. Wypełnienie tak sformułowanej misji wymaga wdrożenia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań.

WIZJA

- lokalny rynek pracy charakteryzuje wysoka dostępność dobrej jakości miejsc pracy za godziwe wynagrodzenie, a także możliwość pozyskania środków na założenie indywidualnej działalności gospodarczej lub zatrudnienie w sektorze ekonomii społecznej; dzięki temu w gminie działa sporo nowych zakładów pracy, oferujących pracę blisko miejsca zamieszkania;
- mieszkańcy gminy mają chęć do pracy i samodoskonalenia, są kreatywni i przedsiębiorczy, dobrze wykształceni i wykwalifikowani;
- w rodzinach występują prawidłowe relacje między członkami rodziny, wspólne rozmowy, wzajemny szacunek i troska; rodzice i opiekunowie wykazują się wysoką odpowiedzialnością za wychowanie i edukację dzieci, a także posiadają niezbędne do tego kompetencje;
- rodziny i osoby samotne są zaradne; żyją w odpowiednich warunkach socjalno-bytowych i mieszkaniowych (mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne, niezbędny sprzęt AGD itd.);
- problem przemocy w rodzinie, uzależnienia i inne zachowania aspołeczne występują marginalnie, zaś społeczność lokalna jest bardziej świadoma wagi tych

problemów i potrafi skuteczniej na nie reagować;

- osoby i rodziny doświadczające trudności życiowych uzyskują specjalistyczne wsparcie, uwzględniające podmiotowość klientów – ich potrzeby, emocje, cechy fizyczne i psychiczne, środowisko rodzinne i społeczne;
- mieszkańcy są w dobrej kondycji psychicznej i fizycznej, potrafią zadbać o swoje zdrowie; dzięki lepiej działającej opiece zdrowotnej mają łatwiejszy dostęp do lekarzy specjalistów;
- osoby starsze, niepełnosprawne oraz przewlekle chorujące czują się pełnoprawnymi członkami społeczeństwa, korzystają z dóbr i usług publicznych, uczestniczą w życiu wspólnoty samorządowej;
- dzieci i młodzież oraz osoby dorosłe mogą korzystać z różnorodnych form zajęć kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych;
- szkoły są blisko miejsca zamieszkania uczniów (istnieje sieć placówek), są dobrze wyposażone, pracują w nich wykwalifikowani nauczyciele;
- społeczność gminy jest aktywna, zintegrowana oraz zorganizowana, prężnie działają stowarzyszenia, OSP, kluby sportowe i sołectwa;
- mieszkańcy są szczęśliwi, przyjaźni, komunikatywni, uczciwi, potrafią współpracować, pójść na kompromis oraz bezinteresownie pomagać innym; dbają o środowisko przyrodnicze i społeczne, na którym żyją, a także pielęgnują lokalne zwyczaje i tradycje.

Wizja rozwoju społecznego Gminy Szczepleszyn to pozytywny, niemalże idealny obraz tego, jacy powinni być oraz w jaki sposób powinni funkcjonować mieszkańcy, ich rodziny, organizacje społeczne i instytucje lokalne, w ramach powiązań łączących je we wspólnocie samorządowej. Tak nakreśloną wizję można przeformułować w szereg ambitnych postulatów i celów, których realizacja wykracza częściowo poza zadania ustawowe oraz możliwości organizacyjne i finansowe samorządu gminy. Ponadto należy podkreślić trzy istotne determinanty lokalnej polityki społecznej, wpływające na realizację przyjętej wizji:

- gmina działa w labilnym otoczeniu prawnym, ekonomicznym i finansowym, w związku z czym prognozowanie zmian oraz planowanie priorytetowych kierunków działań w perspektywie wieloletniej jest możliwe w ograniczonym zakresie;

- problemy społeczne jak również ich przyczyny i skutki są ze sobą ściśle powiązane (można mówić o „przyczynowo- skutkowym sprzężeniu zwrotnym”);
- każdy człowiek jest wyposażony w wolną wolę, która wyraża się w decydowaniu o sobie oraz postępowaniu zgodnie z własnymi poglądami i przekonaniami, o ile nie narusza praw i wolności innych osób.

Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania, misja Gminy Szczepieszyn w ramach Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych została sformułowana w następujący sposób:

MISJA
<p>Gmina Szczepieszyn skutecznie aktywizuje i wspiera mieszkańców w dążeniu do poprawy sytuacji materialno – bytowej, podniesienia jakości życia, lepszego wypełniania ról rodzinnych, społecznych i zawodowych, a także rozwoju osobistego poprzez tworzenie korzystnych warunków dla aktywności edukacyjnej, zdrowotnej, kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej oraz podejmowania zatrudnienia na rynku pracy.</p> <p>Władze gminy oraz jej jednostki organizacyjne realizują misję strategiczną we współpracy z sektorem przedsiębiorców, organizacjami pozarządowymi oraz mieszkańcami na zasadach partnerstwa.</p>

VIII. Cele strategiczne i kierunki działań

Część operacyjną Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szczepieszyn na lata 2021-2025 usystematyzowano w formie priorytetów. Każdy z nich dotyczy innego obszaru rzeczywistości społecznej, jednakże są one ze sobą ściśle powiązane. Dlatego też należy je rozpatrywać łącznie jako elementy składowe wizji rozwoju, zaś wdrożenie założeń jednego priorytetu będzie miało istotny wpływ na powodzenie pozostałych. Przyjęto, iż najszerszy obszar aktywności podmiotów zaangażowanych w realizację GSRPS powinny stanowić profilaktyka społeczna oraz instrumenty aktywizujące mieszkańców.

Chodzi bowiem o wyprzedzanie wszelkich stanów zagrożenia zdrowotnego, bytowego, a także przypadków niedostosowania społecznego. Działania profilaktyczne, skupiające się na edukacji społecznej, poradnictwie i samopomocy, powinny być adresowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem, a także do ogółu mieszkańców gminy. Natomiast działania

aktywizujące powinny wspierać wysiłki osób i rodzin, które chcą zmienić swoją sytuację w szczególności dzięki podjęciu aktywności zawodowej. Poniżej sformułowano katalog działań w ramach GSRPS. Nie należy traktować go jako zbioru zamkniętego, ponieważ wyznacza kluczowe, niezbędne kierunki zaangażowania władz samorządu, jednostek organizacyjnych gminy oraz partnerów lokalnych. A zatem, jeżeli w trakcie wdrażania strategii pojawią się jeszcze inne pomysły (projekty) wpisujące się w jej cele, to również powinny zostać wzięte pod uwagę.

Priorytet I. Aktywni mieszkańcy na rozwijającym się rynku pracy

Bariery związane z podejmowaniem zatrudnienia zostały uznane za jedno z kluczowych wyzwań lokalnej polityki społecznej. Wspieranie aktywności zawodowej mieszkańców Gminy Szczebrzeszyn wymaga wszakże oddziaływania na dwa aspekty rynku pracy: podaż i popyt na pracę. Ważne jest bowiem, z jednej strony, wzmacnianie kompetencji i postaw pro zatrudnieniowych osób będących w wieku aktywności zawodowej, zaś z drugiej strony – tworzenie korzystniejszych warunków do powstawania na terenie gminy nowych firm oraz miejsc pracy. Nacisk programów i projektów w obszarze rynku pracy powinien zostać położony na aktywizację osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji, w tym kobiet, osób z niepełnosprawnością, ludzi młodych, zwłaszcza nie posiadających kwalifikacji i doświadczenia zawodowego, a także biernych zawodowo byłych pracowników Państwowych Gospodarstw Rolnych. Z uwagi na ograniczone kompetencje ustawowe oraz możliwości organizacyjne i finansowe gminy, istotne znaczenie będzie miało podejmowanie współpracy z podmiotami działającymi w obszarze rynku pracy, przede wszystkim Powiatowym Urzędem Pracy w Zamościu, instytucjami otoczenia biznesu oraz samymi przedsiębiorcami

Cel strategiczny I. Poprawa sytuacji na rynku pracy

Cel operacyjny I.1. Zwiększenie zdolności mieszkańców do zatrudnienia

Kierunki niezbędnych działań:

- 1) Organizacja wsparcia dla osób wchodzących i/lub powracających na rynek pracy przez doradców zawodowych, pośredników pracy, psychologów, coachów i innych specjalistów w zakresie: – poznawania przez te osoby własnych mocnych i słabych stron, budowania motywacji, radzenia sobie ze stresem, wyboru i planowania ścieżki zawodowej; – technik aktywnego poszukiwania pracy, autoprezentacji i rozmowy z pracodawcą; – udostępniania aktualnych ofert pracy, pomocy w nawiązaniu kontaktu z potencjalnym pracodawcą itp.
- 2) Szkolenia i kursy zawodowe skierowane do dorosłych osób pracujących lub poszukujących

pracy, które z własnej inicjatywy są zainteresowane nabyciem nowych kwalifikacji i umiejętności, jak również ich uzupełnianiem lub podwyższaniem, w szczególności dla osób o niskich lub zdezaktualizowanych kwalifikacjach.

3) Realizacja instrumentów aktywizacji edukacyjnej umożliwiających uzupełnienie lub podniesienie poziomu wykształcenia formalnego, zwłaszcza przez osoby, które ukończyły ścieżkę kształcenia na poziomie podstawowym lub gimnazjalnym.

4) Promocja równościowego podejścia do kobiet i mężczyzn na rynku pracy, w tym działań zmierzających do przełamywania stereotypów dotyczących płci, a także elastycznych form zatrudnienia i organizacji pracy jako elementu ułatwiającego godzenie obowiązków zawodowych z pełnieniem ról rodzinnych.

5) Upowszechnianie wolontariatu, jako etapu przygotowującego do podjęcia zatrudnienia.

6) Organizacja staży, praktyk, zajęć reintegracji zawodowej oraz subsydiowanych miejsc pracy u lokalnych pracodawców jako formy umożliwiającej nabywanie kompetencji oraz nawyków niezbędnych do skutecznego podjęcia i utrzymania zatrudnienia, zwłaszcza przez osoby nie posiadające doświadczenia zawodowego.

Okres realizacji działań: 2021-2025

Podmioty realizujące: Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu, instytucje i organizacje działające w obszarze rynku pracy (m.in. agencje zatrudnienia, placówki kształcenia ustawicznego)

Budżet: środki własne i zewnętrzne

Cel operacyjny I.2. Wzrost potencjału lokalnej gospodarki do tworzenia miejsc pracy

Kierunki niezbędnych działań:

1) Promocja wśród mieszkańców postaw przedsiębiorczych, dobrych praktyk biznesu oraz ekonomii społecznej, w szczególności poprzez spotkania informacyjne, debaty czy wizyty studyjne.

2) Wsparcie szkoleniowe, doradcze i finansowe (dotacje, pożyczki, poręczenia) dla osób podejmujących samozatrudnienie w formie jednoosobowej działalności gospodarczej albo spółdzielni socjalnej.

3) Wsparcie finansowe podmiotów gospodarczych tworzących nowe miejsca pracy dla bezrobotnych, zagrożonych wykluczeniem społecznym mieszkańców gminy, realizowane w formie:
– dotacji inwestycyjnych na zakup niezbędnego sprzętu i wyposażenia, – refundacji całości lub części kosztów wynagrodzenia zatrudnianej osoby, – ulg podatkowych oraz preferencji w wyborze usługodawców (zgodnie z PZP).

4) Promocja na zewnątrz walorów wypoczynkowo-rekreacyjnych, dobrych warunków życia oraz możliwości inwestycyjnych w gminie, w celu pozyskania turystów, nowych mieszkańców, a także inwestorów.

Okres realizacji działań: 2021-2025

Podmioty realizujące: Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy, Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej, Lokalna Grupa Działania, organizacje branżowe przedsiębiorców, instytucje otoczenia biznesu

Budżet: środki własne i zewnętrzne

Priorytet II. Dobrze funkcjonująca rodzina fundamentem społeczeństwa

Rodzina jest podstawową i naturalną grupą społeczną, na której opiera się funkcjonowanie całego społeczeństwa. To w niej rodzą się i wychowują dzieci, a także są zaspokajane różnorodne potrzeby jej członków – zarówno te podstawowe (np. wyżywienie, ubranie, schronienie), jak i wyższego rzędu (akceptacja, miłość, szacunek, rozwój zainteresowań, zdolności i talentów). Skuteczne wsparcie rodziny powinno być zatem ukierunkowane na wzmacnianie jej podstawowych funkcji, przede wszystkim:

- funkcji opiekuńczej wiążącej się ze stałą lub tymczasową opieką nad domownikami niesamodzielnymi z racji wieku lub ograniczonej sprawności psychoruchowej;
- funkcji wychowawczej oznaczającej przygotowanie dzieci do prawidłowego pełnienia ról społecznych poprzez przekazywanie im norm i wzorców oraz korygowanie aspołecznych zachowań dorosłych;
- funkcji emocjonalno-ekspresyjnej koncentrującej się na realizacji wewnątrz rodziny oraz poza nią potrzeb psychologicznych swoich członków (aspekty emocjonalno-duchowe).
- funkcji materialno-ekonomicznej oraz zabezpieczającej, która objawia się w zdobywaniu środków materialnych potrzebnych do życia i rozwoju. Wiąże się ona zatem przede wszystkim z aktywnością zawodową oraz zaradnością mieszkańców w sprawach socjalno-bytowych.

Ponieważ kwestie te dotyczą nie tylko rodzin, ale również osób samotnie gospodarujących oraz wieloosobowych gospodarstw domowych nie stanowiących rodziny, zostały opracowane w odrębnych priorytetach GSRPS (pierwszym i piątym). Ponadto w oddzielnym priorytecie (szóstym) umieszczono zagadnienia dotyczące uzależnień

Cel strategiczny II. Poprawa procesu opieki i wychowania w rodzinach

Cel operacyjny II.1. Wzmocnienie kompetencji rodzicielskich

Kierunki niezbędnych działań:

- 1) Organizacja zajęć oraz innych form edukacji dotyczących rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych, konstruktywnego porozumiewania się ze swoimi dziećmi, rozpoznawania, kontrolowania i wyrażania uczuć własnych oraz uczuć dzieci, umiejętnego stosowania nagród i kar.
- 2) Rozwój poradnictwa rodzinnego i innych form wsparcia realizowanego przez pracowników socjalnych, pedagogów, psychologów, prawników, mediatorów i innych specjalistów w zakresie diagnozowania problemów rodzinnych, małżeńskich i wychowawczych, a także udzielania adekwatnej pomocy bezpośredniej oraz organizacji sieci wsparcia dla osób korzystających.
- 3) Zapewnienie wsparcia rodzinom doświadczającym trudności w wypełnianiu podstawowych funkcji, w tym w szczególności wielodzietnym, niepełnym oraz zagrożonym odebraniem dzieci i umieszczeniem w systemie pieczy zastępczej, w postaci asystentury rodzinnej.

Okres realizacji działań: 2021-2025

Podmioty realizujące: Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki Oświatowe

Budżet : środki własne i zewnętrzne

Cel operacyjny II.2. Zmniejszenie skali dysfunkcji w rodzinach

Kierunki niezbędnych działań:

- 1) Monitorowanie środowisk zagrożonych lub już dotkniętych przemocą, uzależnieniami i innym dysfunkcjami, motywowanie do podjęcia terapii przez rodzinę, a także monitorowanie uczestnictwa w terapii i jej efektów.
- 2) Realizacja programów profilaktycznych w zakresie uzależnień w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i innych instytucjach na terenie gminy, kierowanych do uczniów, rodziców i nauczycieli.
- 3) Zapewnienie pomocy psychospołecznej i terapeutycznej dla członków rodzin dotkniętych poważnymi problemami (w szczególności uzależnieniem lub współuzależnieniem, chorobą psychiczną rodzica/opiekuna, przemocą w rodzinie, maltretowaniem i wykorzystywaniem seksualnym, psychicznym opuszczeniem, rozwodem rodziców)
- 4) Zapewnienie wsparcia asystenta rodziny dla rodzin z dziećmi przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych, wspieranie rodzin w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem własnego potencjału.

Okres realizacji działań: 2021-2025

Podmioty realizujące: Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS), Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR), Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA), Szkoły,

Budżet : środki własne i zewnętrzne

Priorytet III. Dzieci i młodzież przygotowane do wyzwań dorosłości

Cel strategiczny III. Lepsze przygotowanie dzieci i młodzieży do wejścia w dorosłe, samodzielne życie

Cel operacyjny III.1. Zwiększenie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży

Kierunki niezbędnych działań:

- 1) Stworzenie systemu opieki nad dziećmi w wieku 0-3 lat w postaci żłobka, oddziału żłobkowego, klubu dziecięcego i/lub dostępu do opiekunów dziennych, zapewniających dzieciom właściwą opiekę pielęgnacyjną oraz edukacyjną z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka, w warunkach bytowych zbliżonych do warunków domowych.
- 2) Organizacja miejsc w przedszkolach i innych formach opieki przedszkolnej, umożliwiająca pełny dostęp dla dzieci w wieku 3-5 lat, połączona z akcją upowszechniającą wśród rodziców pozytywny wpływ edukacji przedszkolnej na rozwój dzieci.
- 3) Realizacja zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych (realizowanych w różnych formach, np. kółek, konkursów, turniejów sportowych, wycieczek i obozów edukacyjnych) doskonalących wiedzę i umiejętności oraz rozwijających pasje i zainteresowania dzieci i młodzieży.
- 4) Poszerzenie oferty zajęć popołudniowych dla dzieci i młodzieży , w sposób uwzględniający potrzeby i oczekiwania odbiorców tych działań.
- 5) Wdrażanie programów rozwojowych gminnych placówek oświatowych w zakresie potrzeb inwestycyjnych szkół, podnoszenia jakości kształcenia, a także wzmacniania aspiracji edukacyjnych uczniów, w szczególności poprzez:
 - ✓ rozbudowę i remont budynków szkolnych , wymianę sprzętu, urządzenie lub doposażenie klasopracowni;
 - ✓ zwiększenie stopnia wykorzystania ICT w procesie kształcenia;
 - ✓ upowszechnianie aktywizujących metod pracy z dziećmi i młodzieżą (np. praca warsztatowa w grupach, burza mózgów, gry symulacyjne, wizyty studyjne);
 - ✓ wprowadzenie wspierającego modelu oceniania.

Okres realizacji działań: 2021-2025

Podmioty realizujące: Urząd Miejski (UM), Placówki Oświatowe, przedsiębiorcy, osoby fizyczne

Budżet : środki własne i zewnętrzne

Cel operacyjny III.2. Wzmocnienie postaw prospołecznych oraz kompetencji ułatwiających pełnienie ról rodzinnych i zawodowych

Kierunki niezbędnych działań:

1) Kształcenie dzieci i młodzieży w ramach zajęć szkolnych oraz pozaszkolnych form edukacji w zakresie:

- ✓ ekonomii i przedsiębiorczości, w tym zasad prowadzenia własnej firmy, organizacji pozarządowej lub spółdzielni;
- ✓ przygotowania do aktywnego uczestnictwa w życiu publicznym poprzez poznanie praw człowieka, zasad demokracji lokalnej, a także zdobywanie praktycznych umiejętności takich jak np. formułowanie oficjalnych pism, petycji do władz;
- ✓ nabywania kompetencji osobistych i społecznych, w szczególności umiejętności rozpoznawania i radzenia sobie z emocjami trudnymi, skutecznej automotywacji, komunikacji interpersonalnej, współpracy w grupie, asertywności;
- ✓ edukacji ekologicznej oraz kształtowania postaw proekologicznych.

2) Wsparcie aktywizacji oraz samoorganizacji środowisk młodzieżowych poprzez organizację szkoleń i kursów dla ich liderów.

3) Organizacja doradztwa zawodowego oraz szkoleń wspierających nabywanie przez młodzież w wieku szkolnym podstawowej wiedzy o rynku pracy oraz podejmowanie wyborów dotyczących dalszej ścieżki kształcenia/kariery zawodowej.

Okres realizacji działań: 2021-2025

Podmioty realizujące: UM, OPS, Placówki Oświatowe,

Budżet : środki własne i zewnętrzne

Priorytet IV. Osoby zależne aktywnymi uczestnikami życia społecznego

Wielu mieszkańców gminy ze względu na zły stan zdrowia, niepełnosprawność fizyczną i/lub intelektualną oraz podeszły wiek, potrzebuje stałej lub okresowej opieki ze strony osób, które pozostają z nimi we wspólnym gospodarstwie domowym, albo wymaga wsparcia instytucji do tego powołanych. Jednakże zmniejszona zdolność do wypełniania ról społecznych z powodu naruszenia sprawności organizmu nie powinna być czynnikiem ograniczającym czy wręcz uniemożliwiającym

korzystanie z dóbr i instytucji publicznym oraz uczestnictwo w życiu zbiorowym. Priorytet IV GSRPS poświęcony jest osobom starszym (od 60 roku życia), przewlekle chorującym oraz osobom z niepełnosprawnościami, zamieszkującym Gminę Szczeczeszyn. Są to kobiety i mężczyźni w różnym wieku, o różnym statusie materialnym i społecznym, w różnym stopniu doświadczające trudności w samodzielnym funkcjonowaniu. To, co je często łączy, to poważne zagrożenie wykluczeniem społecznym albo już faktyczna izolacja. W odpowiedzi na ten stan powinny być podejmowane działania minimalizujące lub likwidujące niekorzyści oraz ograniczenia aktywności ludzkiej, będące wynikiem takiej organizacji społeczeństwa, która nie bierze pod uwagę potrzeb, oczekiwań i możliwości osób zależnych od innych

Cel strategiczny IV. Zwiększenie udziału osób starszych, niepełnosprawnych i chorujących w życiu społecznym

Cel operacyjny IV.1. Wzrost aktywności osób starszych, niepełnosprawnych i chorujących

Kierunki niezbędnych działań:

- 1) Organizacja różnorodnych form aktywności społecznej, edukacyjnej, kulturalnej i sportowej osób starszych, niepełnosprawnych i chorujących.
- 2) Realizacja akcji i imprez lokalnych służących integracji oraz przełamywaniu stereotypów dotyczących osób starszych i niepełnosprawnych wśród społeczeństwa.
- 3) Zaangażowanie osób starszych w inicjatywy wolontarystyczne sprzyjające wymianie międzypokoleniowej oraz kultywowaniu tradycji i zwyczajów.

Okres realizacji działań: 2021-2025

Podmioty realizujące: OPS, Szkoły

Budżet : środki własne i zewnętrzne

Cel operacyjny IV.2. Poprawa dostępu osób zależnych i ich rodzin do usług społecznych

Kierunki niezbędnych działań:

- 1) Likwidacja barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej, a także w miejscach powszechnie uczęszczanych (ulice, skwery, sklepy itp.).
- 2) Zapewnienie domowych usług opiekuńczych dla osób niesamodzielnych w celu jak najdłuższego utrzymania ich w środowisku zamieszkania.
- 3) Upowszechnianie pomocy sąsiedzkiej oraz wolontariatu na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.
- 4) Rozwój instytucjonalnych i pozainstytucjonalnych form wsparcia osób starszych

i niepełnosprawnych (w tym placówek wsparcia dziennego i środowiskowego)

Okres realizacji działań: 2021-2025

Podmioty realizujące: OPS, Placówki Oświatowe,

Priorytet V. Dobre warunki mieszkaniowe i materialne gospodarstw domowych

Odpowiednie zaplecze materialne oraz dobre warunki mieszkaniowe stanowią podstawę aktywności w innych sferach życia. Osoby i rodziny doświadczające z różnym natężeniem ubóstwa i związanych z nim deficytów, tzn. braku środków finansowych, braku dostępu do dóbr materialnych czy utrudnionego dostępu do edukacji i pracy, żyją niejako „na marginesie” społecznym. Ponadto są zagrożone poważnymi problemami takimi jak bezdomność, uzależnienia, popadanie w konflikty z prawem itp. Zapobieganie opisanym wyżej sytuacjom powinno koncentrować wysiłki instytucjonalne przede wszystkim na podnoszeniu kompetencji indywidualnych i społecznych mieszkańców, sprzyjających postawom samodzielności oraz zaradności życiowej. Działania w ramach priorytetu V GSRPS powinny być zatem realizowane i oceniane w ścisłym powiązaniu z postulatami zawartymi w priorytecie I dotyczącym rynku pracy, ponieważ poprzez aktywność zawodową można w skuteczny sposób zmniejszać rozmiary ubóstwa w wymiarze indywidualnym oraz społecznym. Natomiast wsparcie finansowe i rzeczowe ze środków publicznych powinno być adresowane do najuboższych mieszkańców gminy, w szczególności osób i rodzin niezaradnych życiowo z powodu niepełnosprawności fizycznej i/lub intelektualnej, zamieszkujących miejscowości peryferyjne (oddalone od siedziby gminy oraz większych miast), a także rodzin dotkniętych zdarzeniami losowymi, klęskami żywiołowymi lub ekologicznymi.

Cel strategiczny V. Poprawa warunków socjalno-bytowych gospodarstw domowych

Cel operacyjny V.1. Wzrost kompetencji sprzyjających samodzielności i zaradności życiowej

Kierunki niezbędnych działań:

- 1) Edukacja ekonomiczna dzieci i młodzieży oraz dorosłych mieszkańców w szerokim zakresie dotyczącym m.in. gospodarowania budżetem domowym, zawierania umów kupna-sprzedaży, praw konsumenckich, zakładania lokat oszczędnościowych, zaciągania pożyczek i kredytów, realizowana w formie spotkań i warsztatów, akcji informacyjno-promocyjnych, a także przy okazji imprez publicznych.
- 2) Wspieranie mieszkańców gminy przez pracowników socjalnych oraz asystentów rodziny

w zakresie rozwiązywania problemów socjalnych, a także nabywania umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego.

- 3) Pomoc prawna dla osób i rodzin doświadczających trudności finansowych związanych z zobowiązaniami bieżącymi lub z przeszłości (spłacanie zaległości i długów).

Okres realizacji działań 2021-2025

Podmioty realizujące: UM, OPS, Placówki Oświatowe, przedsiębiorcy, banki i instytucje finansowe

Budżet : środki własne i zewnętrzne

Cel operacyjny V.2. Zapewnienie dostępu do podstawowych dóbr i zasobów

Kierunki niezbędnych działań:

- 1) Udzielanie wsparcia finansowego oraz świadczeń w naturze rodzinom i osobom znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej.
- 2) Organizowanie zbiórek żywności, odzieży i innych podstawowych dóbr z przeznaczeniem dla najbardziej potrzebujących, w szczególności rodzin wielodzietnych i niepełnych.
- 3) Zwiększenie zasobu mieszkaniowego gminy o nowe mieszkania (lokale) socjalne oraz wspieranie rozwoju różnych form mieszkalnictwa i budownictwa społecznego.

Okres realizacji działań: 2021-2025

Podmioty realizujące: UM, OPS,

Budżet : środki własne i zewnętrzne

Priorytet VI. Zintegrowana wspólnota lokalna, aktywni mieszkańcy

Mieszkańcy Gminy Szczepieszyn tworzą z mocy prawa wspólnotę samorządową. Administracyjnie wyodrębniony obszar, działające instytucje społeczne oraz poczucie przynależności i zrodzone na jego podłożu zaangażowanie obywateli tworzą konstytutywne elementy wspólnoty lokalnej. Nie istnieje ona wszakże w izolacji, lecz jako część tworzącego się społeczeństwa obywatelskiego w Polsce, a nawet – dzięki przynależności kraju do UE oraz nowoczesnym środkom komunikacji, zwłaszcza Internetowi – do społeczeństwa „globalnego”. Dzisiejszy świat oferuje dużo możliwości, aby warunki społeczne zmieniać na lepsze. Jednak w myśl popularnego hasła „Myśl globalnie, działaj lokalnie”, potrzebne jest budowanie postaw wzajemnego szacunku, podnoszenie zdolności do współpracy oraz umiejętności uczenia się, a także wzmacnianie poczucia wspólnoty. Innymi słowy, kluczowy jest dobrze rozwinięty kapitał społeczny

czyli potencjał norm, wartości i zachowań, tworzący podstawę relacji społecznych opartych na zaufaniu i współpracy, kreatywności, wymianie wiedzy oraz rozwojowi. Biorąc pod uwagę powyższe, działania w ramach priorytetu VI GSRPS będą ukierunkowane przede wszystkim na kształcenie wiedzy i kompetencji sprzyjających samoorganizacji, kooperacji oraz dbałości o otoczenie, promowanie postaw i wartości takich jak otwartość, innowacyjność, kreatywność oraz lokalny patriotyzm, jak również szersze włączanie mieszkańców w życie społeczne i publiczne, w tym współdecydowanie o sprawach ważnych dla wspólnoty lokalnej

Cel strategiczny VI. Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne

Cel operacyjny VI.1. Wzmocnienie wspólnej tożsamości i odpowiedzialności za otoczenie

Kierunki niezbędnych działań:

- 1) Organizacja w sołectwach uroczystości i imprez kultywujących lokalne tradycje oraz zwyczaje z okazji świąt narodowych, religijnych i ważnych rocznic, dożynek, dnia matki, dnia dziecka itp.
- 2) Regularne, cykliczne akcje sprzątania wsi z zaangażowaniem mieszkańców.
- 3) Wypracowanie w sołectwach skutecznych metod włączania młodzieży, dorosłych oraz osób starszych w planowanie oraz organizację ważnych dla społeczności inicjatyw i wydarzeń.

Okres realizacji działań: 2021-2025

Podmioty realizujące: UM, OPS, szkoły, sołtysi i rady sołeckie

Budżet : środki własne i zewnętrzne

Cel operacyjny VI.2. Wzrost świadomości, integracji i aktywności społecznej

Kierunki niezbędnych działań:

- 1) Realizacja Programów Aktywności Lokalnej i innych instrumentów służących integracji oraz organizowaniu społeczności lokalnej, uwzględniających środowiskową pracę socjalną oraz animację lokalną.
- 2) Realizacja oddolnych inicjatyw w postaci szkoleń, kursów, korepetycji oraz wyjazdów edukacyjnych służących zwiększaniu wiedzy i umiejętności mieszkańców, przede wszystkim wykorzystujących lokalne zasoby ludzkie (np. poprzez zaangażowanie osób posiadających unikatowe, cenne uzdolnienia) oraz instytucjonalne (np. biblioteki, świetlice wiejskie).
- 3) Edukacja ekologiczna mająca na celu podniesienie poziomu świadomości ekologicznej, kształtowanie postaw dbania o środowisko naturalne oraz promocję odnawialnych źródeł energii.
- 4) Organizacja, we współpracy z policją, strażą pożarną i innymi podmiotami, akcji podnoszących świadomość mieszkańców w zakresie bezpieczeństwa publicznego.

5) Prowadzenie w społecznościach lokalnych kampanii mających na celu przeciwdziałanie wystąpieniu chorób cywilizacyjnych (np. cukrzyca, alergia, nadciśnienie, nowotwór) oraz sprzyjających wczesnemu ich wykrywaniu poprzez wydawanie ulotek i broszur informacyjnych, organizację spotkań i pogadanek z lekarzami, przeprowadzanie badań profilaktycznych.

Okres realizacji działań: 2021-2025

Podmioty realizujące: UM, OPS, placówki oświatowe, sołtysi i rady sołeckie, Lokalna Grupa Działania (LGD), Policja, Ochotnicza Straż Pożarna(OSP), Zakład Opieki Zdrowotnej(ZOZ), grupy nieformalne

Budżet : środki własne i zewnętrzne

Cel operacyjny VI.3. Poprawa dostępności przestrzeni publicznej

Kierunki niezbędnych działań:

1) Wykorzystywanie różnorodnych form konsultacji społecznych z mieszkańcami (np. spotkania otwarte, debaty, warsztaty obywatelskie, badania ankietowe) przy podejmowaniu przez władze gminy decyzji w sprawach ważnych dla społeczności, w sposób stwarzający warunki do powszechnego w nich uczestnictwa osób i organizacji obywatelskich.

2) Ułatwienie dostępu do informacji publicznej poprzez stworzenie na stronie internetowej gminy i oraz w Biuletynie Informacji Publicznej zakładki zawierających informacje ważne dla rozwoju aktywności obywatelskiej, a następnie ich bieżące aktualizowanie (zamieszczanie m.in. terminarza wydarzeń lokalnych realizowanych przez sołectwa oraz instytucje i organizacje lokalne, sprawozdań z realizacji programów współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi i innych dokumentów).

3) Praktyczna edukacja prawna i obywatelska mieszkańców gminy umożliwiająca wykorzystanie zdobytej wiedzy w życiu codziennym, szczególnie w ramach obywatelskiej kontroli społecznej.

4) Tworzenie warunków do rozwoju oddolnej aktywności mieszkańców poprzez fundusze sołeckie, finansowanie inicjatyw lokalnych, jak również wsparcie rzeczowe, organizacyjne i finansowe zadań użyteczności publicznej realizowanych przez organizacje pozarządowe i kościelne.

5) Podjęcie działań mających na celu poprawę komunikacji wewnątrz gminy (pomiędzy poszczególnymi miejscowościami) oraz na zewnątrz (z miastami).

Okres realizacji działań: 2021-2025

Podmioty realizujące: UM, OPS, placówki oświatowe, sołtysi i rady sołeckie, LGD, przedsiębiorcy

Budżet : środki własne i zewnętrzne

Priorytet VII. Współpraca lokalna na rzecz rozwiązywania problemów społecznych

Poważnym wyzwaniem krajowej polityki społecznej jest koordynacja działań różnych służb społecznych, wchodzących w skład administracji rządowej i samorządowej oraz organizacji obywatelskich. Wielość systemów wsparcia, które są względnie niezależne, a zarazem niejednokrotnie się dublują, a także utrzymująca się logika „Polski resortowej” powoduje, iż skuteczność różnych programów aktywizujących oraz profilaktycznych jest zdecydowanie niewystarczająca. Pomimo ograniczonych kompetencji samorządu gminy w omawianym zakresie, możliwe jest zwiększanie efektywności inicjatyw realizowanych w ramach GSRPS dzięki usprawnianiu wymiany informacji pomiędzy instytucjami i organizacjami, a także włączaniu szerokiej ich reprezentacji do dyskusji na temat potrzeb i problemów społecznych oraz planowania adekwatnych działań zaradczych. Powinno się to wiązać z profesjonalizacją służb społecznych funkcjonujących na terenie gminy, polegającą m.in. na podnoszeniu kompetencji pracowników oraz wdrażaniu rozwiązań praktycznych, które będą sprzyjały podejmowaniu współpracy.

Cel strategiczny VII. Wzrost efektywności i jakości działań społecznych Cel operacyjny

VII.1. Wzmocnienie współpracy pomiędzy jednostkami organizacyjnymi gminy, innymi instytucjami publicznymi oraz podmiotami sektora obywatelskiego

Kierunki niezbędnych działań:

- 1) Budowanie sieci wymiany informacji oraz współpracy lokalnej w sposób zapewniający włączanie jednostek organizacyjnych gminy, innych instytucji publicznych, przedsiębiorców oraz podmiotów sektora obywatelskiego.
- 2) Wypracowywanie metodami partycypacyjnymi założeń do gminnych programów w zakresie pomocy społecznej (np. program wspierania rodziny, program przeciwdziałania przemocy w rodzinie), planów rozwoju lokalnego oraz odnowy miejscowości.
- 3) Organizacja co najmniej raz w roku spotkania zespołu zadaniowego zajmującego się koordynacją i monitoringiem wdrażania GSRPS oraz innych lokalnych podmiotów działających w obszarze polityki społecznej jak również mieszkańców, w celu podjęcia dyskusji na temat potrzeb i oczekiwań oraz zaplanowania adekwatnych działań zaradczych.

Okres realizacji działań: 2021-2025

Podmioty realizujące: władze gminy (Burmistrz, Rada Gminy), sołtysi i rady sołeckie, OPS, PCPR, Powiatowy Urząd Pracy (PUP), placówki oświatowe, Policja, kuratorzy, sąd, przedsiębiorcy, liderzy społeczni

Budżet : środki własne i zewnętrzne

Cel operacyjny VII.2. Profesjonalizacja działań instytucji i organizacji lokalnych

Kierunki niezbędnych działań:

1) Organizacja i/lub udział w szkoleniach, warsztatach, kursach, studiach i wizytach studyjnych realizowanych przez podmioty zewnętrzne, dających możliwość nabywania/podnoszenia kompetencji zawodowych oraz poznawania dobrych praktyk w zakresie polityki społecznej.

2) Wdrażanie nowych metod pracy i zarządzania, podnoszących jakość oferowanych usług, w szczególności poprzez:

- ✓ upowszechnianie innowacyjnych metod pracy z „trudnym” klientem, np. terapii krótkoterminowej skoncentrowanej na rozwiązaniach, coachingu, mediacji;
- ✓ korzystanie z efektów projektów ogólnopolskich lub regionalnych, które wypracowały standardy pracy z osobami znajdującymi się w trudnej sytuacji życiowej;
- ✓ wdrażanie nowych metod planowania, realizacji i oceny polityk publicznych, kładących nacisk na efektywność działań, zarządzanie w oparciu o obiektywne i precyzyjne wskaźniki, a także stały monitoring oraz ewaluację przyjętych strategii, programów i projektów społecznych.

Okres realizacji działań: 2021-2025

Podmioty realizujące: UM, OPS, placówki oświatowe

Budżet : środki własne i zewnętrzne

IX. Zarządzanie realizacją strategii

Opracowanie i realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych jest zadaniem obowiązkowym gminy, co wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Ponadto art. 110 wymienionej ustawy wskazuje ośrodek pomocy społecznej jako podmiot koordynujący realizację strategii. Biorąc dodatkowo pod uwagę inne uregulowania prawne dotyczące funkcjonowania samorządu gminy, należy dojść do wniosku, iż główną rolę we wdrażaniu założeń GSRPS będą odgrywać władze samorządowe (burmistrz, rada gminy), jednostki organizacyjne (UG, OPS, szkoły) oraz jednostki pomocnicze (sołectwa). Jednakże wizja oraz misja strategii nie będą możliwe w pełni do osiągnięcia bez współpracy z Samorządem Powiatu Zamojskiego i Województwa Lubelskiego, administracją rządową, zewnętrznymi instytucjami pomocy społecznej i rynku pracy, służbą zdrowia, policją, podmiotami ekonomii społecznej,

przedsiębiorcami, a także – a może przede wszystkim – z mieszkańcami gminy. Należy przy tym podkreślić, że zapisy GSRPS są w różnym stopniu wiążące dla poszczególnych instytucji czy organizacji, jednakże skuteczne i efektywne działanie oraz współdziałanie wyżej wymienionych podmiotów wydaje się warunkiem niezbędnym do osiągnięcia sukcesu w realizacji celów długoterminowych. Wdrażanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szczebrzeszyn na lata 2021- 2025 powinno uwzględniać wartości i zasady horyzontalne , a także priorytety, cele i kierunki działań wskazane w powyższych rozdziałach . Z uwagi na specyfikę inicjatyw zawartych w niniejszym dokumencie, w większości przypadków ich realizacja będzie odbywać się w sposób systematyczny i ciągły w perspektywie czasowej obowiązywania strategii. Zadania w zakresie zarządzania GSRPS będą miały przede wszystkim charakter:

planistyczny – polegający na operacjonalizacji zapisów strategii w postaci programów oraz bardziej szczegółowych planów rocznych, a także ustalaniu z interesariuszami bieżących potrzeb, podziału zadań i odpowiedzialności itp.;

informacyjno-konsultacyjny – polegający na przekazywaniu władzom gminy, lokalnym partnerom i instytucjom współpracującym oraz mieszkańcom informacji na temat stanu wdrożenia poszczególnych priorytetów, a także pozyskiwaniu informacji zwrotnej w tym zakresie;

monitorujący – polegający na regularnej weryfikacji poziomu osiągnięcia celów i rezultatów oraz zakresu zrealizowanych działań;

ewaluacyjny – polegający na dokonywaniu oceny jakościowej postępów we wdrażaniu GSRPS oraz osiągniętych efektów;

wnioskodawczy – polegający na przedkładaniu władzom gminy oraz lokalnym partnerom stosownych wniosków oraz rekomendacji dotyczących decyzji korygujących wdrażanie GSRPS oraz dokonania aktualizacji dokumentu (m.in. w kontekście zmieniających się zewnętrznych uwarunkowań prawnych).

Za koordynację wdrażania strategii będzie odpowiedzialny zespół zadaniowy, który po przyjęciu GSRPS przez radę gminy powinien zostać powołany zarządzeniem Burmistrza Gminy Szczebrzeszyn . Zarządzenie określi skład, zadania oraz tryb pracy zespołu. Istotne jest, aby oprócz Kierownika OPS i ewentualnie innych pracowników ośrodka, w zespole znaleźli się przedstawiciele kluczowych instytucji działających w obszarze gminnej polityki społecznej, w szczególności UG,

placówek oświatowych i kultury, radni i sołtysi, a także reprezentanci sektora obywatelskiego

X. Monitoring strategii

Monitoring to proces gromadzenia oraz analizowania informacji ilościowych i jakościowych w celu odpowiedzi na pytania: „Co, kiedy i jak zostało zrobione?”. Pozwala uchwycić różnice pomiędzy założeniami planu strategicznego, a ich faktycznym wykonaniem.

Monitoring jest podstawą dla sprawozdawczości (raportowania), zarządzania zmianą oraz ewaluacji. Dane zebrane w trakcie procesu monitorowania są analizowane, a następnie opracowywane w formie sprawozdań na potrzeby wewnętrzne oraz raportów prezentowanych opinii publicznej. Wypracowane wnioski i rekomendacje wspomagają proces decyzyjny oraz zarządzanie informacjami, ułatwiając znajdowanie rozwiązań w sytuacjach, kiedy zostaną zidentyfikowane odchylenia od pierwotnych założeń. Ponadto monitoring uzupełniony okresową ewaluacją (wewnętrzną, tzw. samoewaluacją, lub zewnętrzną zleconą niezależnemu podmiotowi) może stać się źródłem cennych wskazówek dla działań korygujących i usprawniających, a także nowelizacji (aktualizacji) przyjętych planów.

Kompleksowy monitoring wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szczebrzeszyn na lata 2021-2025 będzie prowadzony co dwa lata, zgodnie z poniższym harmonogramem. Efektem tych prac będą raporty z monitoringu realizacji GSRPS, które powinny zostać przedłożone Radzie Gminy Szczebrzeszyn na sesji

Wnioski i rekomendacje wypracowane w trakcie monitoringu będą podstawą do ewaluacji założeń GSRPS, a także do podjęcia ewentualnej decyzji o nowelizacji jej tekstu, o ile zaistnieje taka potrzeba. Monitoring strategii wymaga, aby już na etapie planowania określić pewne parametry, które pozwolą w sposób efektywny poprowadzić cały proces. Kluczowe wydaje się zatem wskazanie, jaki będzie jego zakres oraz jakimi metodami zostanie zrealizowany. Przedmiotem monitoringu GSRPS będą sformułowane niżej wskaźniki oparte na obiektywnych dowodach obrazujących stan założonych działań oraz osiągniętych rezultatów i celów. Zgodnie z art. 16b ustawy o pomocy społecznej, strategia rozwiązywania problemów społecznych powinna zawierać w szczególności wskaźniki realizacji działań. Jednakże, ażeby pokazać szerszy kontekst wdrażania GSRPS, zakłada się również prospektywne monitorowanie sytuacji społecznej i gospodarczej Gminy Szczebrzeszyn w oparciu o „wskaźniki kontekstowe”. Jednakże najpóźniej w 2025 roku gmina będzie musiała rozpocząć proces aktualizacji strategii – albo poprzez wydłużenie czasu jej obowiązywania (np. jeśli okaże się, że założone cele są nadal aktualne) albo

przyjęcie zupełnie nowego tekstu dokumentu w horyzoncie czasowym od 2026 roku. Istotne znaczenie będzie miało ponadto śledzenie zmian prawa przede wszystkim w obszarze szeroko rozumianej polityki społecznej.

WSKAŹNIKI REALIZACJI STRATEGII:

WSKAŹNIKI KONTEKSTOWE:

- 1) Liczba ludności Gminy Szczebrzeszyn wg faktycznego miejsca zamieszkania – ogółem oraz w podziale na płeć.
Źródło: GUS
- 2) Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w ogóle ludności gminy (w %).
Źródło: GUS
- 3) Przyrost naturalny oraz saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych.
Źródło: GUS
- 4) Liczba pracujących z obszaru gminy – ogółem oraz w podziale na płeć.
Źródło: GUS
- 5) Liczba bezrobotnych zarejestrowanych z terenu gminy: - ogółem - w podziale na płeć - według czasu pozostawania w rejestrze
Źródło: PUP Zamość
- 6) Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności gminy w wieku produkcyjnym ogółem oraz w podziale na płeć.
Źródło: GUS
- 7) Liczba podmiotów gospodarki narodowej na terenie Gminy Szczebrzeszyn ogółem oraz w przeliczeniu na 10 tys. ludności.
Źródło: REGON - GUS
- 8) Struktura podmiotów gospodarki narodowej według form prawnych.
Źródło: REGON - GUS
- 9) Dochody ogółem oraz dochody własne budżetu gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca
Źródło: UM/GUS
- 12) Liczba osób korzystających z pomocy społecznej: - liczba osób, którym przyznano świadczenie; - liczba rodzin; - liczba osób w rodzinach.
Źródło: OPS
- 13) Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w ogóle mieszkańców (w %).

Źródło: wyliczenia własne

14) Wartość świadczeń pieniężnych i innych rodzajów pomocy udzielanych mieszkańcom gminy w ramach różnych systemów wsparcia

Źródło: . OPS

WSKAŹNIKI DZIAŁAŃ I REZULTATÓW Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych:

Cel strategiczny I. Poprawa sytuacji na rynku pracy

- 1) Liczba osób, które skorzystały z instrumentów aktywizacji zawodowej
- 2) Liczba osób, które ukończyły staż, praktykę lub zajęcia reintegracji społeczno-zawodowej u pracodawcy.
- 3) Liczba osób, które nabyły nowe lub podniosły posiadane kwalifikacje zawodowe albo poprawiły poziom wykształcenia szkolnego.
- 4) Liczba osób, które podjęły zatrudnienie (w formie umów o pracę, umów cywilnoprawnych oraz samozatrudnienia – jednoosobowa działalność gospodarcza, przystąpienie do spółdzielni socjalnej) dzięki udziałowi w projektach aktywizacji zawodowej.
- 5) Liczba osób, które otrzymały wsparcie finansowe ze środków publicznych (dotacje, pożyczki lub poręczenia) na założenie własnej firmy albo przystąpienie do spółdzielni socjalnej.
- 6) Liczba nowych miejsc pracy utworzonych dzięki wsparciu finansowemu ze środków publicznych (tzw. subsydiowane miejsca pracy) na terenie Gminy Szczepleszyn .

Źródła danych: sprawozdania OPS oraz badanie ankietowe podmiotów realizujących działania w ramach Priorytetu I GSRPS

Cel strategiczny II. Poprawa procesu opieki i wychowania w rodzinach

- 1) Liczba rodzin, które skorzystały z pomocy społecznej z powodu:
 - bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego;
 - potrzeby ochrony macierzyństwa, w tym: wielodzietności; - przemocy w rodzinie.
- 2) Liczba rodzin objętych interwencją kryzysową.
- 3) Liczba asystentów rodziny zatrudnionych na terenie gminy.
- 4) Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.
- 5) Liczba punktów poradnictwa rodzinnego na terenie gminy.

6) Liczba zrealizowanych programów profilaktycznych w zakresie tematyki uzależnień, przemocy domowej i innych dysfunkcji w rodzinach.

7) Liczba placówek wsparcia dziennego działających w formie opiekuńczej, specjalistycznej lub pracy podwórkowej na terenie gminy.

8) Liczba założonych nowych Niebieskich Kart przekazanych do rozpatrzenia przez zespół interdyscyplinarny.

Źródła danych: Ad. 1-2) statystyka OPS; 3-7) sprawozdania OPS oraz badanie ankietowe podmiotów realizujących działania w ramach Priorytetu II GSRPS;

Cel strategiczny III. Lepsze przygotowanie dzieci i młodzieży do wejścia w dorosłe, samodzielne życie

1) Liczba żłobków, oddziałów żłobkowych, klubów dziecięcych, przedszkoli, punktów przedszkolnych działających na terenie gminy.

2) Odsetek dzieci w wieku 0-3 lata korzystających z opieki żłobka, oddziału żłobkowego, klubu dziecięcego lub opiekuna dziennego.

3) Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w różnych formach.

4) Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych i pozaszkolnych (realizowanych w różnych formach, np. kółek, konkursów, turniejów sportowych, wycieczek i obozów edukacyjnych) doskonalących wiedzę i umiejętności oraz rozwijających pasje i zainteresowania.

Źródła danych: Ad. 1) rejestr UM; 2-3) BDL GUS; 4) badanie ankietowe podmiotów realizujących działania w ramach Priorytetu III GSRPS

Cel strategiczny IV. Zwiększenie udziału osób starszych, niepełnosprawnych i chorujących w życiu społecznym

1) Liczba rodzin, które skorzystały z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby.

2) Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi (w tym specjalistycznymi).

3) Liczba osób korzystających z różnorodnych form aktywności społecznej, edukacyjnej, kulturalnej i sportowej.

4) Liczba zlikwidowanych barier architektonicznych.

Źródła danych: Ad. 1) statystyka OPS; 2-4) badanie ankietowe podmiotów realizujących działania

w ramach Priorytetu IV GSRPS.

Cel strategiczny V. Poprawa warunków socjalno-bytowych gospodarstw domowych

- 1) Liczba rodzin, które skorzystały z pomocy społecznej z powodu ubóstwa
- 2) Liczba osób, którym przyznano zasiłek celowy.
- 3) Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy.
- 4) Liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne z zasobów gminy.
- 5) Liczba mieszkań (lokalii) socjalnych na terenie gminy.
- 6) Liczba oczekujących na mieszkanie socjalne.
- 7) Liczba inicjatyw z zakresu edukacji ekonomicznej mieszkańców.

Źródła danych: Ad. 1-2) statystyka OPS; 3-6) UG; 7) badanie ankietowe podmiotów realizujących działania w ramach Priorytetu V GSRPS.

Cel strategiczny VI. Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne

- 1) Liczba oddolnych inicjatyw lokalnych zrealizowanych na terenie gminy
- 2) Liczba uczestników oddolnych inicjatyw lokalnych.
- 3) Liczba wolontariuszy świadczących nieodpłatną pracę na terenie gminy.
- 4) Liczba przeprowadzonych konsultacji społecznych z mieszkańcami.
- 5) Wartość środków finansowych z budżetu gminy przeznaczonych na oddolną aktywność mieszkańców w ramach:
 - funduszu sołeckiego;
 - inicjatywy lokalnej;
 - dotacji na realizację zadań gminy przez organizacje pozarządowe oraz podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Źródła danych: 1-4) badanie ankietowe podmiotów realizujących działania w ramach Priorytetu VI GSRPS; 5) UM

Cel strategiczny VII. Wzrost efektywności i jakości działań społecznych

- 1) Liczba przeprowadzonych spotkań, seminariów, warsztatów mających na celu budowanie sieci wymiany informacji oraz współpracy lokalnej.

2) Liczba partnerstw lokalnych realizujących działania w obszarze polityki społecznej

Źródła danych: badanie ankietowe podmiotów realizujących działania w ramach Priorytetu VII GSRPS.

XI. Ramy finansowe strategii

Każdy podmiot z terenu Gminy będący realizatorem zadań w ramach strategii planuje środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji. Nie stanowią one jedynie części składowej budżetu Gminy, ale także dotacje ze źródeł zewnętrznych, pozyskiwanych samodzielnie przez realizatorów. Źródłem finansowania działań przewidzianych do realizacji w niniejszej Strategii będą:

- budżet Gminy Szczepleszyn,
- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego,
- inne środki: granty, dotacje, sponsoring.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Szczepleszyn przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2017-2020 opracowaną na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej za rok 2019 przy uwzględnieniu ryzyk finansowych- zmiana przepisów, wzrost wydatków, inflacja.

Dla przygotowania niniejszej projekcji, w modułach przyjęto założenia wynikające z prognoz: demograficznej, wydatków na pomoc społeczną, zmiany przepisów w zakresie pomocy społecznej oraz realizacji inwestycji w zakresie polityki społecznej w Gminie.

Model zawiera następujące moduły, w których szacowana jest wielkość:

- 851 Ochrona Zdrowia
- 852 Pomoc społeczna
- 853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej.

Prognoza na lata 2017 i 2020 wynika z oceny zasobów, która została przekazana do ROPS, natomiast lata następne uwzględniają niewielki wzrost wydatków w skali roku na pomoc społeczną przewidywanego na podstawie danych własnych OPS w Szczepleszynie.

Tabela 21. Prognoza wydatków finansowych w zakresie polityki społecznej

Lp.	Rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie polityki społecznej
1	2021	17 753 716
2	2022	17 840 000
3	2023	17 950 000
4	2024	17 900 000
5	2025	17 800 000

(Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej)

Inwestycje w rozwój gospodarczy, wzrost zatrudnienia i aktywną integrację społeczną mogą być finansowane przez Europejski Fundusz Społeczny w ramach PO WER i RPO. Istotne będzie również pozyskiwanie, w sposób komplementarny, dotacji z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności czy Europejskiego Funduszu Rozwoju Obszarów Wiejskich na inwestycje „twarde” – w drogi, remonty budynków, zakup sprzętu i wyposażenia itp. Określenie bardziej precyzyjnych ram finansowych GSRPS nie wydaje się obecnie możliwe ani celowe. Czynniki ograniczające planowanie finansowe w ramach strategii są: szeroki zakres tematyczny dokumentu, pięcioletni okres jego obowiązywania, konkursowy charakter większości programów pomocowych (z punktu widzenia gminy – „incydentalność” wsparcia). Dodatkowo, dynamicznie zmieniającą się rzeczywistość, w tym zewnętrzne uwarunkowania prawne i ekonomiczne, powodują, iż określanie wysokości środków potrzebnych do realizacji zadań (zarówno po stronie dochodów jak i wydatków), będzie w większym stopniu możliwe na etapie opracowywania projektów uszczegóławiających założenia GSRPS.

Spis tabel

Tabela 1. Połączenia autobusowe i czas dojazdu.....	18
Tabela 2. Liczba mieszkańców gminy Szczebrzeszyn na dzień 31.12.2020 roku.....	20
Tabela 3. Stan i struktura wiekowa mieszkańców na terenie gminy Szczebrzeszyn w latach 2017-2019.....	21
Tabela 4. Działalność gospodarcza na terenie gminy Szczebrzeszyn w latach 2017-2019.....	23
Tabela 5. Instytucje realizujące zdania z zakresu rozwiązywania problemów społecznych.....	25
Tabela 6. Pomoc żywnościowa w latach 2018-2020.....	31
Tabela 7. Formy wsparcia z zakresu świadczeń rodzinnych.....	32
Tabela 8. Szkoły Podstawowe na terenie miasta i gminy Szczebrzeszyn.....	38
Tabela 9. Szkoły Podstawowe na terenie miasta i gminy Szczebrzeszyn.....	38
Tabela 10. Informacje o ogólnodostępnych przedszkolach w roku szkolnym 2018/2019 i 2019/2020.....	39
Tabela 11. Świadczeniobiorcy z pomocy społecznej w latach 2017-2019.....	42
Tabela 12. Udzielone świadczenia – zadania własne gminy w latach 2017-2019.....	43
Tabela 13. Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w 2019 r.	44
Tabela 14. Struktura bezrobocia w gminie Szczebrzeszyn w latach 2018-2020.....	46
Tabela 15. Bezrobotni zarejestrowani wg wieku w latach 2018-2020 (stan na koniec roku).....	47
Tabela 16. Dane dotyczące interwencji domowych przeprowadzonych przez KP Szczebrzeszyn.....	49
Tabela 17. Dane dotyczące postępowań przyg. i spraw. wynikające z art. 207 kk.....	50
Tabela 18. Kwalifikacja prawna wszczętych/ stwierdzonych/zakończonych postępowań.....	50
Tabela 19. Liczba sporządzonych procedur Niebieskie Karty w latach 2018-2020.....	51
Tabela 20. Osoby nadużywające alkoholu objęte działaniami GKRPA.....	52
Tabela 21. Prognoza wydatków finansowych w zakresie polityki społecznej.....	83

